Makholman kalastajan sanakirja

Koonnut Irma Leppänen ja Asta Saarinen

Päivittänyt ja toimittanut Lasse Lovén

2015

Saatteeksi

Tämä Makholman kalastajien sanakirja on kehittynyt useassa vaiheessa vuosina 1948-2015. Irma Leppänen keräsi Helsingin Yliopiston suomen kielen laitoksen laudatur-opinnäytetyötään varten vuosina 1948-50 melkoisen aineiston Makholman kalastajien haastatteluja. Itsekin makhomasyntyisenä hän osasi käydä oikeiden tietäjien juttusilla ja tunnistaa nuo monet Makholman murteen yksityiskohdat ja tallentaa ne tutkielmaansa. Leppäsen tutkielma kattaa kalastuksen eri muodot, niin työvälineet ja veneet kuin kalat ja niiden käsittelyn eri vaiheissaan. Lisäarvoa Irma Leppäsen työlle tuo huomattavan laaja sanojen taivutuksen ja etymologian selvittely. Leppänen myös kuvitti laudatur-tutkielmansa osittain omilla piirroksillaan, jotka suuresti selventävät erilaisten kalastusvälineiden muotoja ja käyttöä.

Tuon tutkielman tekeminen ei enää onnistuisi tänä päivänä. Vanha kalastajapolvi on siirtynyt ajasta ikuisuuteen ja nuoremmat ovat luopuneet ammattikalastuksen vaivalloisesta, mutta paljon antavasta elämänmuodosta.

Olen toimittanut uudelleen Irma Leppäsen työn sisällön ja jakanut sen alkuperäistä työtä selkeämmin suorasanaiseen kalastuskulttuuria koskevaan selostukseen ja erilliseen Makholman kalastajien sanakirjaan. Jälkimmäisen olen kuvittanut osittain Irma Leppäsen omilla piirroksilla, omilla (LL) ja Jan Eeralan (JE) valokuvilla sekä museonjohtaja Leena Sammallahden Satakunnan Museon arkistoon keräämillä ja tätä raporttia varten käyttöön saaduilla eri valokuvaajien arkistokuvilla. Kuvat havainnollistavat olennaisesti sanakirjan yksityiskohtia.

Irma Leppäsen luomaan sanakirjan runkoon olen lisännyt toisen Makholman kasvatin, Asta Saarisen erinomaisen paikannimioppaan kohteet ja niiden selosteet. Asta Saarinen keräsi aineistonsa 25 vuotta Irma Leppästä myöhemmin Turun Yliopiston suomen kielen cum laude-opintojensa nimestystyönä vuosina 1975-76. Saarisen keräämät paikannimet kattavat Makholman kalastajien tärkeimmän kalastusapajat ja maa- sekä merimerkit niillä Viasveden lahden ja Säpin rannoilla, jonne heidän pyyntireissunsa tuolloin ja aiemmin ulottuivat. Pohjoisimmat kohteen ovat Yyterin edustalta ja eteläisimmät kohteet Viasvedenlahden pohjukasta. Lisäarvoa paikannimille antaa Säpin saaren ja sen edustan apajaluotojen nimien tallennus.

Asta Saarisen nimestystyön merkittävyyttä lisää olennaisesti myös Makholman murteen yksityiskohtainen analyyttinen tarkastelu ja sen esimerkkien aukikirjoittaminen. Nämä tulevat esiin hänen raporttinsa tekstiosuudessa. Saarisen alkuperäinen nimestysraportti on laajempi, kuin tässä kalastajan sanakirjassa esitetään. Alkuperäiseen raporttiin sisältyvät Makholman talojen nimet ja maa-alueilla esiintyvät maa- ja metsätalouden paikannimet ja maakulkureittien nimet. Ne löytyvät hänen alkuperäisestä monistekopiostaan, jota säilytetään Satakunnan Museon arkistossa osana Leena Sammallahden keräämää Makholma-aineistoa.

Irma Leppänen ja Asta Saarinen käyttivät tutkielmissaan Makholman kalastajien puhekielen kielitieteellistä foneettista kirjoitustapaa. Tämän sanakirjaversion toimittajana

olen havainnollistanut sanojen kirjoitusasua siten, että käytössä ovat vain nykyiset kirjaimet ja niiden ääntämisen mukainen kirjoitusasu. Tämä helpottanee lukijaa, kun hän yrittää miettiä, miltä mikäkin sana mahtaa puhuttuna kuulostaa.

Sanojen taivutusten käyttö on Irma Leppäsen soveltaman mallin mukaista. Substantiivit, adjektiivit ja verbit taipuvat Makholman kalastajan kielessä omien sääntöjensä mukaan, yksikön ja monikon muodot erikseen. Esimerkiksi ‘fokka’ -substantiivi (etupurje) ja ‘kokea’ -verbi taipuvat Makholman kalastajan kielessä näin:

Fokka	**Kokea**
Se o fokka.	Mennää kokkee verkot.
Mää nosta foka ylös.	Mää koje ny verkot.
Tuuli painaa fokkaa.	Sää kai eile kojit verkot?
Fokkai kangas o pumpulii.	Mää e viäl o kokenu Räyhä pessää.
Tuuli pullistaa komiasti paattei fokkii.	

Tämä ’Makholman kalastajan sanakirja’ on valmistettu EU:n osittain rahoittaman SeLuKu-hankkeen (EAKR-hanke) tuella ja hankkeen työsuunnitelman mukaisena tuotoksena. Kaikki sanakirjan valmistelun työvaiheet on tehty Selkämeren kansallispuiston ystävät ry:n jäsenten vapaaehtoistyönä talkooperiaatteella. SeLuKu-hankerahoitus kohdistuu osaan työstä aiheutuneista matkakuluista.

Selkämeren rantamilla 31.3.2015

Lasse Lovén

Lasse Lovén, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry

Nimen tai sanan kerääjät eli nimestäjät: AS=Asta Saarinen, IL=Irma Leppänen ja LL=Lasse Lovén. Jos nimen tai sanan kerääjää ei ole erikseen merkitty, se on Irma Leppänen.

Informantit: H.U. = Heikki Urpuriutta, K.R. = Kaisa Randén, T.K. = Toivo Katiskalahti, A.W. = Antero Willman, E.M. = Erkki Männistö, U.S. = Unto Salminen, T.R. = Teuvo Rajasammal ja H.S. = Heikki Salokangas. T.Ke. = Tanja Keskilohko.

Lähteet ja viitteet:

AHLQVIST, AUG. 1871. De vestfinska språkens kulturord. Helsinki. (KO)

BUDENZ, JOZSEF. 1873-1881. Magyar-ugor összehasonlitö szötar. Budapest. (M.-u.ö)

COLLINDER, BJÖRN. 1932. Die urgermanischen Lehnwörter im Finnischen. Uppsala. (Lehnwörter)

DONNER, O. 1874. Vergleichendes Wörterbuch der Finnisch - ugrischen Sprachen. Helsingfors. (VW)

ENGLANTILAIS-SUOMALAIS-RUOTSALAIS-SAKSALAINEN MERISANASTO. 1931. Porvoo. (MERISANASTO)

ERNSTRIETZ , JOHAN. 1867. Svenskt Dialekt - Lexikon. Lund .

FINNISCH-UGRISCHE FORSCHUNGEN, Zeitschrift für Finnisch-Ugrische Sprach- und Volkskunde. (FUF)

GANANDER, CHRISTFRID. 1997. Nytt Finskt Lexicon. SKS 646. Kotimaisten kielten tutkimuslaitoksen julkaisuja 95. Helsinki. (GAN)

HEMAN, G. A. 1911. Sastamala-Sastmola-Merikarvia. Satakunta II, Satakuntalainen Osakunta. Helsinki. s. 50.

JUSLENIUS, DANIEL. 1745. Suomalaisen Sana - Lugun koetus. Tukholma. (JUSL)

KALIMA, JALO. 1915. Die Ostseefinnischen Lehnwörter im Russischen. Helsingfors. (OL)

KARSTEN, T. E. 1915. Germanisch - Finnische Lehnwortstudien. Helsingfors. (G.-f.L.)

LEPPÄNEN, IRMA. 1950. Porin mlk:n Makholman kylän kalastus ja siihen liittyvä sanasto. Laudatur-työ, Helsingin yliopisto, Suomen kielen laitos. 113 s + 2 karttaa.

LÖNROOT , ELIAS. 1930Suomalais - Ruotsalainen Sanakirja, Porvoo. (LÖNNR)

MIKKOLA, JOOS. J. 1894. Berührungen zwischen den westfinnischen und slavischen sprachen. Helsinki. (Berühungen)

MELLANOURA, JUHANI. 2015. Ammattikalastajien merimerkit. Julkaisussa: Hiedanpää, J. (Toim). Luonto työmaana - Kasvutarinoita Satakunnasta. Suomen Ympäristö- ja Terveysalan Kustannus Oy. sivut 186-207.

OJANSUU, HEIKKI. 1916. Suomen kielen tutkimuksen työmaalta I. Jyväskylä.

RENVALL, GUSTAF. 1826. Suomalainen Sana-Kirja. Turku. 717 sivua.

SAARINEN, ASTA. 1976. Makholma-Säppi; maailman navan paikannimiopas. Nimestystyö cum-laude-opintoja varten. Turun yliopisto, Suomen kielen laitos. Moniste. 14 sivua + 264 sanalippua + kolme karttaa.

SETÄLÄ, E. N. 1932. Sammon arvoitus. Helsinki.

— . 1899. Yhteissuomalainen äännehistoria. Helsinki. (ÄH)

STJERNCREUTZ, ALBIN. 1863. Suomalainen Meri-sanakirja. Helsinki.

STRENG, H. J. 1915. Nuoremmat ruotsalaiset lainat vanhemmassa suomen kirja-kielessä. Helsinki. (NRL)

SUOMALAIS-UGRILAISEN SEURAN AIKAKAUSKIRJA (SUSA).

SUOMEN KANSAN MURREKIRJA. 1940. Julkaisseet Kotikielen seura ja Sanakirjasäätiö. Porvoo.

SUOMEN MUSEO. Julk. Suomen muinaismuistoyhdistys.

TAMM, FREDR. 1890-1905. Etymologisk svensk ordbok. Uppsala.

THOMSEN, VILH. 1890. Beröringer mellem de finske og de baltiske (litauisk-lettiske) sprog. Köbenhavn. (Beröringer)

— . 1869. Den gotiske sprogklasses indflydelse på den finske Köbenhavn. (De gotiske)

TURUNEN, AIMO. 1949. Kalevalan sanakirja. Helsinki.

WAHLROOS, LASSE. 2008. Säppi - Selkämeren loisto. Kehitys Oy. Pori. 151 sivua.

WENDELL, HERMAN. 1907. Ordbok över de östsvenska dialekterna. Helsingfors.

WESSMAN, V.E.V. 1930. Samling av ord ur östsvenska folkmål. (Tilläg H. Vendells ordbok över de östsvenska dialekterna). Helsingfors.

PAINAMATTOMIA LÄHTEITÄ.

Tietoja Makholman Randén- suvusta, koonnut Hugo Lagström, Muistio Porissa 1949.

Irma Leppäsen kesällä 1948 keräämä Makholman kalastusta käsittelevä sanasto.

Haastattelut

Männistö Erkki. 2014-2015. Porissa. Haastattelija: Lasse Lovén. Muistio ja ääninauha.

Rajasammal Teuvo. 2015. Makholmassa. haastattelijat: Jan Eerala, Pia Söderlund ja Jussi Pirnes. Muistio ja ääninauha.

Salminen Unto. 2015. Makholmassa. Haastattelijat: Lasse Lovén ja Jan Eerala. Muistio ja ääninauha.

Kannen kuva: Säpin Karinokan Hamina 1940-50 luvun vaihteesta, jolloin kalakämppää käyttivät useat makholmalaiset kalastajat. Silakkaverkkoja kuivumassa vappeilla, veneiden edessä maissa suuria tiinuja, joissa silakkaa suolattiin. Edessä oikealla verkkojen kantamisessa käytetyt paaret. Valokuva: Augusti Tuhkala. Matti Jokisen kuvakokoelma. Satakunnan Museon arkisto. Kuvankäsittely: Jan Eerala.

Kartat: Paikannimet esitetään GoogleMap -kartalla public-tiedostossa ”Säppi-Viasvedenlahti paikannimet” - https://www.google.com/maps/d/edit?mid=zoa2E8olTAuQ.k1Jo0syPZzuk, josta niitä voi tarkastella työasemalla ja mobiililaitteella. Kartan voi myös tulostaa omalla tulostimella. Kartassa on pohjana karkea yleiskartta ja satelliittikuva. Kartan paikannukset esitetään kahdella erillisellä tasolla ”Säppi” ja ”Viasvedenlahti”. Paikannimet on esitetty Makholman kalastajan kielellä ja lisätieto-lokerossa yleiskielellä. Monista nimistä on myös taustaselvitys, jos sellainen on tiedossa. Kartan käyttäjällä on mahdollisuus antaa palautetta löytämistään epäselvyyksistä tai puutteista sähköpostilla info@selkamerenystavat.fi. Karttaa päivitetään tarpeen mukaan.

Makholman kalastajan sanakirja

Makholman kieli	Suomen yleiskieli	Sanan taipuminen ja etymologia
ahteri	Veneen takaosa.	ahteri, ahteri, ahterii, pl. ahtereitte, ahtereit STJERNCREUTZ: ruots. akter, tansk. agter, saks. ja holl. achter.
ahter-kulmatuuli	Vinosti perän takaa puhaltava laitamyötäinen tuuli.	
ahterloora	Veneen perätuhto.	ahterloora, -loora, -looraa, pl.-loorai ,-loorii LÖNNR: loota: loodan 'låda'. Ruotsalainen laina.
ahterseili	Purjeveneen takapurje.	STJERNCREUTZ: ruots aktersegel, engl. aft-sails, saks. achter-segel, tansk. agter-seil, holl. achter-zeil.
ahtertamina	Kölin ylin peränpuoleinen osa.	Rinnakkaisnimityksiä: perä-wannas, perä-täävi, peräkana-puu, peräkokka-puu . STJERNCREUTZ: ruots. akterstäf
ahven	ahven *(Perca fluviatilis)*	ahven, ahvene, ahvent, pl. ahvenie tai ahvente, ahvenii JUSL: ahwena, -nan 'perca major, abbor'. GAN: ahwen, -wenen, 'abbor, perca major'. THOMSEN (Beröringer s.147) : esittää sanalle lähisukukielistä vastineita : vatj. ahvakko, vir. ahven, ahvenas, ahvne. Hän olettaa, että ahven-sana voisi olla liettualaista alkuperää ja pitää ah-alkutavua liettuan asz- ja lätin as-tavujen vastineena. Olettamustaan Thomsen ei pysty kuitenkaan todistamaan ja hän päättelee sanan voivan olla peräisin kokonaan muultakin taholta. MIKKOLA (Berührungen s.29): esittää, että s. ahven voisi olla peräisin germ. muodosta ahwoo, johon -en-suffiksi on myöhemmin liittynyt. Hän tuo esille kuitenkin toisenkin olettamuksen: ”Nach einer mitteilung des herrn K.B. Wiklund stimmt f. ahven laut für laut mit lapp. vuoskun 'id’ , was also für den finn. ursprung des wortes spricht.” SETÄLÄ (FUF XIII s.354) kannattaa Mikkolan olettamusta germaanisesta ahwoo-alkuperästä.

airo	airo	airo, airo, airoo, pl.airoje, airoi, airoi JUSL: airo, -on 'remus, åra'. THOMSEN (Den gotiske s.169): “airo f., veps. air gen. -on, est. aer (ar) gen. -u, n.-lap. ajrro, sv.-lap. airo, en. -lap. airu, russ. -lap arje 'remus, åre (at ro med)'= oldn. aar, oldeng. aar” AHLQVIST (KO s. 155): pitää myös suomen airo-sanaa lähisukukielisine vastineineen germaanisena lainana. Tästä hän tekee sen johtopäätöksen, että suomensukuiset heimot ennen Itämeren rannoille saapumistaan eivät osanneet soutaa, vaan kuljettivat venettä eteenpäin melomalla. SETÄLÄ (FUF XIII s.355) kannattaa myös germaanista alkuperää: "airo 'remus'- an. aar. ags . aar (< urgerm. airoo-).”
aita	aita	aita , aira, aitaa, pl. aitoje tai aitai, aitoi JUSL: aita ,-idan 'sepes , gårdslegård'. Sana on suomalais-ugrilaista alkuperää. (Ahlqvist KO, Sirelius FUF IX s. 58)
alinen paula	Verkon alareunassa oleva ohut köysi,	alinepaula, alisepaula, alistpaulaa, pl. alistepaulai, alisiipauloi
apaja	Verkkojen laskemispaikka.	apaja, apaja, apajaa, pl. apajai, apajii. JUSL: apaja, -jan, 'piscaturae tractus, notwarp'. SETÄLÄ (FUF XIII s.357) esittää sanan mahdollisesti olevan peräisin kantaskandinaavisesta abjon-muodosta. ÄIMÄ (SUSA XXV, s. 46-47) on puolestaan sitä mieltä, "että s. apaja, vir. abjas ym. varmaankin, kuten prof. Setälä minulle on huomauttanut, kuuluvat samaan sanaheimoon kuin s. avea eli avia eli ava 'vid, rymlig, öppen, flack'. TURUNEN esittää Kalevalan sanakirjassaan Hakuliseen viitaten kantasanan olevan toistaiseksi epäselvän.
arkku	arkku Laiturin rakenteessa kivillä täytetty hirsikehikko.	arkku, arku , arkkuu, pl. arkkui, arkkui. JUSL: arcu, -rcun, ’cista, kistaa’. LÖNNR: arkku, arkun, 'kista, koffert', kaivon arkku 'brunnskista'.

		THOMSEN (Den gotiske s. 171): esittää, että s. arkku, 'arca, kiste' = got. arka, muinaisskand. örk, ja että sana on peräisin lat. arca-muodosta. Samaan ovat päätyneet myöhemmätkin tutkijat. (Ahlqvist KO s.121, Setälä FUF XIII s. 358, Karsten G.-f.L. s. 191, Turunen KS).
auskari	Puusta tehty "kauha", jolla vesi kauhotaan pois veneestä. 	auskari, auskari, auskarii, pl. auskarei, auskarei Rinnakkaissana: äyskäri Vrt: öysti JUSL: auscari, -rin 'haustrum (in naviculis), ös-kar'. THOMSEN (Den gotiskes. s. 172): "auskari , äyskäri f., est. hauskar, gen. -i også hauster, haustel, haust, n. -lap. avskari, havskar, sv.-lap. (h)austkare , auskare 'haustrum, situla qua hauritur, osekar = oldn. ausker, austker". Thomseniin yhtyvät myöhemmät tutkijat. (Ahlqvist KO s. 159, Setälä FUF XIII, Karsten G.-f. L. s. 121).
Erkikari	Erkinkari	Pori, Viasvedenlahti. Pieni kari lähellä Äijänkaria. Sitä, kenen Erkki-nimisen henkilön mukaan saari on mahdollisesti saanut nimensä, ei muisteta. Nimestäjä: AS
Eteläkari	Eteläkari	Luvia, Sassila, Säppi. Säpin eteläisin osa. Eteläkarin ulommaisin kohta: 'Eteläkaripää'. Eteläkarin toisessa niemekkeessä 'Eteläkaripihlava'. "Siäl o yks semmone kuuluisa puuki. Se o Eteläkaripihlava. Se o hyvi ulkon siäl. Näkkyy täm Makholmaa päi." Nimestäjä: AS.
Eteläriutta	Eteläriutta	Pori, Viasvedenlahti. Idän-Räyhän eteläpuolisen matalikon yksi riutta. Vieressä Kuivariutta (ks.tätä). Nimestäjä: AS
Eteläsäppi	Etelänsäppi	Luvia, Sassila, Säppi, Grönlund Säpin kaakkoisosa (1:23), joka kuului aiemmin (1975) Kauko ja Kalle Grönlundille. Katso vastaavasti Pohjansäppi. Nimestäjä: AS.

etumies	Etumies soutaa verkkoja laskettaessa.	Ks. mies.
etunielu	Rysän etuosa.	Ks . nielu.
etunieluvyö	Rysän vanne.	Ks. vyö.
fallinuora	Purjeen nostonuora.	Ks. nuora. LÖNNR: falli ’'fall’(sjöt.) STJERNCREUTZ: ruots. fall, saks. fall, tansk. fald, holl. val. Falli on "se plokein läpitse juoksewa köysi, jolla raat, kahwelit, seilit, flaku ja wimpeli ylös-hissataan ja alas-lasketaan."
falssi	Uurre veneen laudoissa.	falssi, falssi, falssii, pl. falssei, falssei RENV: falsi, -in 'stia l. plicatura runcinata, G. Falze Germaaninen laina, ruots. fals, -en 'uurre .
fiskari	Kalastaja, useimmiten apumies.	fiskari, fiskari, fiskarii, pl. fiskarei, fiskareit Vrt. retari. JUSL: fiscari, -in ‘piscator, fiskare’. TAMM johtaa etymologisessa sanakirjassaan ruotsin sanan fisk ja sitä edeltäneen muinaisruotsin fisker kantagermaanisesta muodosta fiska-. Suomeen sana kuitenkin lienee lainautunut suoraa ruotsin fiskare-sanasta.
flunteri	kampela (*Platichthys flesus*).	flunteri, flunteri, flunterii, pl. fluntereitte, fluntereit Laina ruotsin sanasta flundra 'kampela’. Muinaisruotsissa on sana TAMMIN mukaan esiintynyt nykyisessä muodossaan. Tamm arvelee sen ehkä kuuluvan yhteen latinan sanan ”planta” 'fotblad' kanssa, joka puolestaan pohjautuu kreikkaan. (IL) Melko pyöreä, lituska kala, jonka pohjaa vasten oleva vatsapuoli on valkoinen. Flunteria sanotaan myös kampelaksi ja kansanomaisesti ’pillunpaikaksi’. (Nimestäjä: AS)
Flunterikari	Flunterikari	Pori, Viasvedenlahti Pieni kari Santakarin edustalla. "se o ollu kauhee hyvä flunteripaikka." (< H.U.) Nimestäjä: AS

flyykä	Irtonainen airon rautahankain. 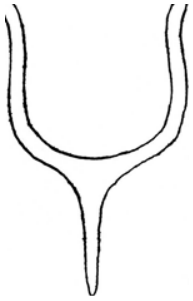	flyykä, flyykä, flyykää, pl. flyykäi, flyykii STJERNCREUTZ: ruots. klyka 'klyyky'. ”Klyykyksi kutsutaan myös raudasta tahi messingistä tehty wähäinen hanko, joka soutamaan ruvetessa airoa warten pistetään veneen partaaseen tehtyyn reikään.'' Vierasperäisen analogian eli tavoitteluanalogian vaikutuksesta nähtävästi ’f’ on joutunut alkuperäisen k:n paikalle. Piirros: IL.
fokka	etupurje	fokka, foka, fokkaa, pl. fokkai, fokkii ks. föörseili. STJERNCREUTZ: ruots. fock, tansk. voken, holl. fokkezeil, saks. fock. STRENG selittää sanan olevan lainan vanhemman uusruotsin muodosta focka, joka puolestaan on lainautunut hollannin (fok) kautta keskialasaksasta (vocke).
forkka	Keppi, jolla polskutetaan vettä kalojen pelottelemiseksi.	forkka, forka, forkkaa, pl. forkkai, forkkii Laina ruotsin murteista. RIEZ: "Fork är ett redskap, bestående af en smal stång med ett trissformigt stycke i gröfree ändan, hvarmed man stöter i vattnet för att skramma fisk att gå på nät och i not”. WENDELL: fork 'puls (fiskeredskap)', Nyland; forka 'puls (fiskeredskap)', Helsinge s:n i m. Nyland.
forkkeli	isosimppu *(Myoxocephalus scorpius)*	forkkeli, forkkeli, forkkelii, pl. forkkelei, forkkeleit Kalastajan sivusaalis. Kuuminaisten rannikolla on ’Forkkelikari’. (<H.S.) ´Isosimppu ei ollut minkään väärtti ruokakalana eikä sitä koskaan käytetty ei edes simppusopan jatkeena.’ (<H.S.) Ruotsiksi: Rötsimpa. Nimestäjä: LL.
Fressaviiki	Fressaviiki	fressaviiki, -s Fressaviikin rinnakkaisnimi: Arvelanjärvi . Pori, Preiviiki, Makholma Metsä- ja niittyalue, johon merivesi välillä nousi

		muodostaen ison vesialueen. (Vielä n. 30 vuotta sitten saattoi merivesi nousta Kivilahteen asti.) Fressa-nimen alkuperästä on erilaisia käsityksiä. Yksi on, että preiviikiläinen Fressa-niminen nainen olisi käynyt siellä aina heinää tekemässä. Toinen kertoo Vanhasta-Rantasesta, Fressasta. "Se Fressa oli kova poika mettästelemää ja meni joskus talvel sit täs ja meni yli mättää sit ja putos karhu pessää ja joutu karhu kynsii ja karhu veti ottanahhaa silmil ja se tuli sokkeenas sit tän Mikkelsonil ja Mikkelsonska meni ja pani tervaa ja rasvaa tän päänahkaa ja veti ton ja neulo kii. Se makas koko kevvää pualsuvvee asti ja marot kävi tääl märkä vuati pois mut päänahka parani vaa vähitelle.” (< H.U.) Nimestäjä: AS.
fyrkky	Katsoa jonkin ajan kuluttua verkkojen laskemisesta meneekö kala verkkoon.	katsoa fyrkkyä, kattoo fyrkkyy, kato f., katoi f., en kattonu f. WENDELL esittää murresanakirjassaan sanan fyrka 'syssla, pyssla, ingå'. Mahdollista on sanonnan muovautuminen ruotsin förskott-sanasta. Ruotsissa on lisäksi fyrk, -en 'ropo, penni, raha'. Koskapa kalat ovat kalastajan 'rahaa', voisi kenties selitää lainan tältäkin pohjalta: katsotaan saadaanko tulevana yönä saalista , rahaa, 'fyrkkyä’.
Fyyri	Fyyri	Luvia, Sassila, Säppi ’Säpinmajakan’ (ks.Säppi)yksi nimi. Rinnakkaisnimiä: ’Pooki’ (ks. tätä), useimmiten kuitenkin ’Säpinfyyri’ ja ’Säpinpooki’ (ks. Säppi). Nimestäjä: AS.
fänikkä	Kahdesta päällekkäin asetetusta suuresta korkkilevystä tai pussillisesta pieniä korkkeja tehty verkonmerkki.	fänikkä, fänikä, fänikkää, pl. fänikkäi, fäniköit Merkkipoijun nimitys on voinut johtua STRENGIN selittämästä lipun nimityksestä (NRL s.123): fän(n)ikkä 'lippu, lipullinen' vur, faenika, faennika 'liten fana eli flagga; mmr. fänika, fännika 'liten fana, kompani', mt. faennike 'fane, haerafdelning'

		< kas. veneken, demin. kas. vane muodosta.
färjätä	värittää, värjätä	färjät, färjää, färjäsi, en färjänny REN:. färjään, -jätä, 'coloro, colore tingo eli inficio, G. färben. STRENG (NRL s. 266): "s. väri , karj. väri, 'väri' - vur . färgha 'color, pigmentum' , mmr. färgha 'färg, ansiktsfärg, färgämne', mt. farge , faerge, faerwe 'farve' < kas. varwe, verwe = uys. Farbe". Todennäköisesti sana ei rannikkomurteisiin ole lainautunut f-alkuisena, vaan vierasperäisen analogian vaikutuksesta suomalaistunut sana on uudelleen muuttunut sellaiseksi.
förkkeli	Öljykankainen esiliina, jota kalastajat käyttävät verkkoja nostaessaan ja pudistaessaan.	förkkeli, förkkeli, förkkelii, pl. förkkeleitte, förkkeleit WENDELLIN mukaan ruotsin förkläde esiintyy Uudellamaan ruotsinkielisellä rannikolla muodossa förkel, josta förkkeli todennäköisesti on lainautunut.
fööri	Veneen kokka.	fööri, fööri , föörii, pl. föörie, föörei, föörei Ruotsalainen laina. Förskepp-sanan alkuosaa on luultavasti ruvettu käyttämään samassa merkityksessä kuin koko sanaa. STJERNCREUTZ: ruot. förn eli fören 'wööri ,keula'.
föörmastopiitta	Veneen kokkatuhto, jossa on reikä mastoa varten.	Ks. piitta. Etualalla näkyy veneen "föörmastopiitta" eli etummainen penkki, jossa on purjeen maston reikä. Valokuva: I. Teräsmaa. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
föörseili	etupurje	Ks. fokka, seili. STJERNCREUTZ: "Wöör-seilit; keula-purjeet =

		kaikki wokka-maston rustinkiin ja puukpröötyn kuuluvat purjeet."
föörtamina	Kölin ylin etuosa.	Ks. tamina.
haalata	Vetää silakkaverkkoa veneeseen.	haalat, haalaa, haalasi, en haalannu RENV: haalaan,-lata 'subduco, tollo eli subtraho e.c. ancoram, velum, G. aufziehen, aufwinden'. STJERNCREUTZ: ruots. haala, engl. haul, saks. hale, ransk. halér, holl. halen, esp. halen. ”Se on woimansa perästä vetää köydestä.”
hakkuukeppi	Rysän aitoja piiskataan puhtaaksi vajaan metrin mittaisella pyöreällä puukepillä.	Ks. keppi
hamina	Matalaan rantaan laiturin viereen kaivettu uoma venettä varten. Satama eli se alue rannasta, missä kalapaatit ovat.	hamina, hamina, haminas, haminaa, pl. haminai, haminoit JUSL: hamina, -an 'portus, hamn'. STJERNCREUTZ: ruots. hamn, tansk. havn, saks.hafen,holl. haven, engl. harbour. THOMSEN (Beröringer s. 105): yhdistää suomen sanan hamina ruotsalaiseen hamn-sanaan. SETÄLÄ (FUF XIII s. 362): rinnastaa sen muinaisruotsin hamn-muotoon. (IL) Luvia, Sassila, Säppi. Säpin koillisrannalla oleva pieni poukama, jossa on kalastajien kyhäämä venelaituri. "haminaa mennää paatil maihi." Haminan edustalla verkkojenlaskupaikka: ’haminasuu’: -s tai ’haminasuulasku’ Nimestäjä: AS
Haminakivi	Haminankivi	haminakivi, haminakivel Pori, Makholma, Isoranta Iso kivi Säikännokan edustalla. "siin o venereitti kulkenu lähel haminaa .” (<H.U.) hamina appell. = satama Nimestäjä: AS

Hanhiniäme-nokka	Hanhiniemennokka	Luvia, Sassila, Säppi, Grönlund Rantakivet Säpin itärannalla. Rinnakkaisnimi: ’Hanhistonnokka’ (ks.’Hanhisto’). "siäl oli käärmeit aikoinas pirusti ." Nimestäjä: AS.
Hanhisto	Hanhisto	Luvia, Sassila, Säppi, Grönlund. Alue rannalla lähellä Grönlundin ja Hakkiluodon rajaa (1975). Rinnakkaisnimi: ’Hanhistoniittu’. Edustalla kiviä: ’Hanhistonokka’. Rinnakkaisnimi: ’Hanhiniemennokka’ (ks.tätä). Nimestäjä: AS.
Hansukivi	Hansunkivi	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti Kivi Maakarin (ks. tätä) poukamassa. "se oli joskus helluntai ko käytii ain soutelemas, ni nuarii väkkee meni soutaa jätettii yks flikka ja poika ton kive pääl ja sit ei vuattaka kulunu ni tuli Hanselmi sit maailmaa ja se o siäl touhuttu sit tual kive pääl sit semmone poika. Ja se oli vanhanpoikanaki pitkä aikaa se sama Hansu sit." (< H.U.) Nimestäjä: AS
harakkaa	Purjehtia kahdella purjeella myötätuuleen siten, että purjeet ovat vastakkaisilla puolilla mastoa, tuulta vastustavan purjepinnan ollessa mahdollisimman suuri.	seilata harakkaa Ks. seilata. Piirros: IL. 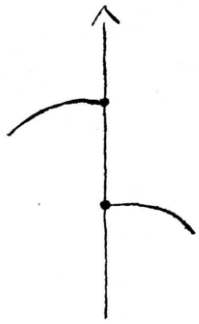 Ruots. flekterörn segeln.
Harjukari	Harjukari	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti Viirunomainen, kapea saari Pitkänkarin (ks.tätä) länsipuolella. Saaren pohjoispäätä, joka on Harjukarin merenpuoleisin osa, sanotaan: Ulkoharjunnokka. Vastaavasti saaren maanpuoleinen pää: Maaharjunnokka. Harjukari on yksi Selpuodankari (ks. tätä). Nimestäjä: AS
hauki	hauki *(Esox lucius)*	Harrastajakalastajan saaliskala. Jään alta nuijalla kalastettu Makholmassa.

hauru	ruskea rakkolevä (*Fucus vesiculosus*)	Merilevä. Rantaan ajautuneita rakkolevämassoja on käytetty kasvilannoitteena, sillä rakkolevässä on runsaasti mm. kaliumia. Rakkolevä sisältää runsaasti vitamiineja ja kivennäisaineita ja sitä on syöty etenkin pula-aikoina. Tästä ei kuitenkaan ole tietoa Makholmasta. Rakkolevä on myrkytön, mutta se sisältää aineenvaihduntaa kiihdyttäviä ainesosia, jonka vuoksi sitä on käytetty rohtona. Aineenvaihduntaa kiihdyttävät ainesosat ovat vesiliukoisia ja yleensä ravinnoksi tarkoitettu levä valmistetaan keittämällä tai höyryttämällä. Levä voidaan myös kuivata ja käyttää jauhettuna leivonnassa. Ravinnoksi on yleensä kerätty kuluvan vuoden kasvustoa. (LL)
Hauruloukko	Hauruloukko	Hauruloukko, hauruloukos Luvia, Sassila, Säppi. Pieni poukama Säpin lounaisrannalla. Poukama on täynnä upottavaa haurua, rakkolevää. "Hauruloukkoo mennää paatil maihi."(H.U.) Nimestäjä: AS.
Huhrakari	Huhdankari	huhrakari : -s Pori, Kuuminainen, Pihlavanluoto Kari, joka nykyään yhteydessä Pihlavanluotoon . Huhdankarin pohjanpuolella Huhrakariloukko. loukko appell. = pieni poukama Nimestäjä = AS
hunkikivi	kitakivi	Ks. kivi WENDELL esittää Ahvenanmaan mantereelta murresanan hund 'stort flöte, som utvisar hvor sköten ligger'.
häntyri	Rääkissä ensimmäisenä laskettava verkko.	häntyri, häntyri, häntyrii, pl. häntyreitte, häntyreit Kun viimeinen verkko sidotaan veneeseen kiinni, jää ensimmäinen verkko häntänä heilumaan veneen ajelehtiessa. Nimitys on siis häntäsanan johdannainen.

		LÖNNR: häntyri 'den ända af öfra telnen, hvarmed ett nät bindes vid pålen eller sänket'.
hösmanni	Rysän tai verkon perän ankkuri. 	hösmanni, hösmanni, hösmannii, pl. hösmannei , hösmannei Makholmalaiset itse arvelevat nimityksen olevan melko nuoren. Ennen oli ankkurina vain pelkkiä kiviä, mutta ne eivät pysyneet kunnollisesti paikallaan, jonka vuoksi ruvettiin käyttämään puuta mukana, ja vähitellen ankkuri kehittyi nykyisenlaiseksi. Kalastajat olettavat tällaisen ankkurin keksijän antaneen sille aivan mielivaltaisesti hösmanni-nimen. STRENG (NRL s. 40): esittää vanhasta kirjasuomesta sanan hövidsmanni 'päällikkö', rinnastaen sen ruotsiin: vur. höffuitzmannen; höfwesman 'strategus', mmr. höffuidzman, höffuitzman 'höfvidsman' < kas. hoovetman. Streng olettaa sanan kuitenkin kirjalliseksi lainaksi, joten se tuskin on vaikuttanut hösmanni-nimityksen syntyyn. RIETZIN murrekirjassa esiintyvän hös, -en (pl. hösar) 1)’hufvudskalle, öfre delen af hufvudet', 2) ’piphufvud’, voisi ehkä ajatella olevan hös- tavun pohjana. Piirros: IL.
ina	Verkko, jota käytetään nuotanvedon tavoin.	ina, ina, innaa, pl.innai, inoi Verkkoa vedetään eli hinataan, kuten nuottaa. JUSL: ina, -an 'rete parvum, liten not'. SAXEN (FUF IV s.96): rinnastaa suomen sanan ina “eine art kleineres zugnetz (wovon das verb inata 'einen zug mit einem solchen netz tun') ruotsin murresanaan ina eli ena 'schnäpelnetz.
inata	Kalastaa inalla.	inat, innaa, inasi, en inannu Ina-sanan johdannainen, ks.edellistä. Vrt. myös ”hinata” = vetää. LÖNNR: inata 'draga ina'.
inatouvi	Inan sivuköysi.	Ks. ina, touvi.

Iräreimari	Idänreimari	Pori, Viasvedenlahti Reimari Räyhän ja Säpin välillä. Yleisemmin käytetty rinnakkaisnimi: ’Välimatalanreimari’ (ks. Välimatala). Katso myös ’Lännenreimari’. Nimestäjä: AS
Iräräyhä	Idän-Räyhä	Pori, Viasvedenlahti, Räyhä Räyhän itäisin, toisista saarista hieman erillään oleva saari. Myös Idän-Räyhässä voi yöpyä "ko siäl kerra o koppiki". Idän-Räyhän ympärillä matalikkoa (ks. Kuivariutta, Liisanriutta, Lohiriutta, Eteläriutta). "Räyhä eres ko lasketaa ni lähretää siit jostai Irä-Räyhä kohrast laskemaa päi Puranokkaa (= Luvian yksi niemi) tai Irä-Räyhä ja Niämenokka (=niemi Kuuminaiaissa) taik se et Irä-Räyhä ja Ventula (= tila Kuuminaisten Niemennokassa, nimi Vendla-emännän mukaan).” (<K.R.) Nimestäjä: AS.
Isokivekari	Isonkivenkari	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti Pieni saari aivan kuin Maakarin (ks. tätä) jatkeena. Saaressa on iso kivi. Nimestäjä: AS.
Isopolsteeki	Isopolsteeki	Pori, Viasvedenlahti Kivi lähellä Kotokaria. Katso myös Pikkupolsteeki. Polsteeki sanan alkuperä on tuntematon. (Pålstek sv.= paalusolmu) Nimestäjä: AS.
Isoranta	Isoranta	isoranta , isosrannas, issoorantaa Pori, Preiviiki, Makholma Makholman kalarannan yksi nimitys . Isoranta halutaan näin erottaa Pikkurannasta (ks. tätä). Myös Ranta. Nimestäjä: AS.
Isoräyhä	Iso-Räyhä	isoräyhä, isosräyhäs, issooräyhää Pori, Viasvedenlahti, Räyhä Isoin saari Räyhän saariryhmässä. Saari on melko karu ja kivikkoinen, vain muutama puu antaa suojaansa meren tuulia vastaan. Kalastajille tämä saari on kuitenkin tärkeä yöpymispaikka yökalassa oltaessa. Rinnakkaisnimi: Räyhä (ks. tätä). Nimestäjä: AS.

Isotkivet	Isotkivet	isotkivet, isoilkivil Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti Suuri joukko isoja kiviä Joutsenkarin ja Punaisenkarin välissä. "isoilkivil lasketaa verkkoi. Isä (tässä merkityksessä AS:n isä) sai siit viime kevvään isoi siikoi.” (< K.R.) Nimestäjä: AS.
Isotsaukokivet	Isot-Saukonkivet	Pori, Viasvedenlahti, Räyhä Kivet Ison-Räyhän koillispuolella. Isot-Saukonkivet yhdessä Pikku-Saukonkivien kanssa muodostavat Saukonkivet. "se o saanu siit nimes ko Raitolampi Vihtori siäl oli ja näki sauko tual kive pääl ja sousi sin hiljakselles ja löi siält sauko kualiaaks ko se nukku ." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
istuslauta	Soutajan tuhto veneessä.	Ks.lauta. RENV: istuin-lauta ’sedile, sella longa, G. lange Bank’ PORKKA mainitsee saman nimityksen olevan käytännössä myös Inkerissä. (Valvoja 1885 s. 445)
Johteekohta	Johteenkohta	Luvia, Sassila, Säppi. Verkkojenlaskupaikka Säpin itärannalla. "ain meil o Johteekohras rysä tai koukku (= verkot lasketaan silmukkamaisesti, koukkuun)." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Joutsenkari	Joutsenkari	joutsenkari: -s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti Pieni saari Rengaskarin ja Mäntyluodon välissä."vesilintui siin o aika taval ko se o semmone piäni yksinäine saari ei siäl paljo puitakkaa ol ollu se o ollu semmone vesikari mut kyl siin ny jo näkkyy oleva törnii ja jottai puitaki leppii ja semmosii et se o ny sit jo minu aikanani nii paljo kuivunu." (<K.R.) Nimestys: AS.
kaari	Veneen rungon tukikaari.	kaari, kaare, kaart, pl. kaarte , kaarii RENV: venheen kaari 'costa navigii'. SETÄLÄN mukaan kaari < kanar- on suom.-ugr.: pL kuonar 'spant'. (FUF XIII s. 384)

kahle	Inan sivupuut.	kahle, kahlee, kahlet, pl. kahleitte, kahleit JUSL: cahle, -len 'catena, kädia'. LÖNNR: kahle 'notsida närmast dragrepet, gröfsta not-stycket främst vid tåget af noten; nuota kahleet'. SETÄLÄ esittää äännehistoriassaan (s. 309) sanalle lähisukukielistä vastineita: karj. kahlis, pl. kahlehed 'vinculum; vir, kahle 'das ende des zugnetzes, wo die seile befestigt sind'. Myöhemmin (FUF XIII) hän rinnastaa sen, tosin kysymysmerkillä varustettuna, muinaisyläsaksan sanaan haahala 'kesselhaken'.
kajakka	lokki	Kalastajan tarkkailema lintu.
kajuti	kajuutta, katoksellinen suojatila veneessä	kajuti, kajuti, kajutii, pl. kajutai , kajutei LÖNNR: kajutta 'kajuta' (sjöt.) STJERNCREUTZ: ruots. kajuta, tansk. kahyten, saks . kajyte, holl. kajuit.
kala	kala	kala, kala, kallaa, pl. kaloje, kallai, kaloi Sanalla on vastineita monissa sukukielissä. (Donner VW s. 59, Setälä SUSA 5 s. 49, Lehtisalo FUF XXI s.14).
Kalakivi	Kalakivi	Pori, Viasvedenlahti Harjukarin (ks. tätä) eteläpuolella oleva iso kivi."se o semmone suuri läikkäävä kivi siäl taik kyl se o pinnallakki." (< H.U.) Nimestäjä: AS.
Kalalaakat	Kalalaakat	Luvia, Sassila, Säppi Laakkakivet Säpin itäpuolen edustalla. "Täs oli kovi hyvä siikaverkkopaikka, jost Rajasammalee Julle lähti ain likkeel täst." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
kalaruuma	Kalastajaveneen keskiosa.	Ks. ruuma.
kalaruumavyö	Rysän vanne.	Ks. vyö.
kalastaa	kalastaa	kalastaa, kalasta, kalasti, en kalastanu

		JUSL: calastan, -staa 'piscatura exercetur, man fiskar'. Kala-sanan johdannainen.
kalastaja	kalastaja	kalastaja, kalastaja, kalastajjaa, pl. kalastajjai, kalastajjii JUSL: calamies, -ehen 'piscator, fiskare'. GANANDER: kalamjes, -hen, kalastaja, -jan eli calanpyytäjä, -jän. Kalastaa-verbin johdannainen.
kalatappi	Ahven saattaa verkkoon jäädessään kiertää sen hyvin sekaiseksi rullaksi, kalatapiksi.	Ks. tappi.
Kallesäikkä	Kallensäikkä	Pori, Kuuminainen, Makholma Makholman rannasta se osa, joka alkaa Säikästä ja jatkuu seuraavaan poukamaan asti. Kallensäikän pohjoiskärki: Kallesäikänokka. Nimestäjä: AS.
kantäkki	Veneen laidan leveä reuna. 	kantäkki, kantäki, kantäkkii, pl. kantäkkei, kantäkkei LÖNNR: kantäkki, -täkin 'skandäck, vaterbord' STJERNCREUTZ: ruots. skandäck, tansk. skandäk, saks. schandeck, schandeckel, holl. schandek. "Parrasplankut, jotka peittävät toptimperein ylimmäiset päät ja estäwät weden pääsemästä laudoitus- ja karneerinkiplankkuin wäliin." Piirros: IL.
karakka	Reunapuu veneessä.	karakka, karaka, karakkaa, pl. karakkai, karakoit Ks. syrjäkarakka. DONNER (VW s. 35) johtaa karahka-sanan kar-vartalosta, jolle hän esittää vastineita sukukielistä.
kari	Kivinen luoto meressä, joka voi olla myös veden alla.	kari, kari, karrii, pl. karie, karei, karei THOMSEN (Den gotiske s.183) rinnastaa suomen kari-sanan muinais-skandinavian sanaan sker.
Karinokka	Karinokka	Karinokka, karinokas Luvia, Sassila, Säppi.

		Säpin ’Haminan’ (ks.tätä) pohjoispuolella oleva kivikkoinen alue, jossa on silakka-apaja. Nimestäjä: AS.
karneerinki	Veneen kalaruuman sisälaudoitus.	karnerinki, karnerinki, karnerinkii LÖNNR: karneerinki 'garnering’. STJERNCREUTZ: ruots. garnering, tans. garnering, saks. garnirung, holl. garniering. Piirros: IL.
karveliripa	Kantäkin sisäreuna.	karveliripa, -riva , -rippaa, pl. -rippai, -ripoi. vrt. sisärispa. MERISANASTO: ruots. karvel, saks. kravelle, engl. carline or carling.
Katiskalahti	Katiskalahti	Pori, Kuuminainen (II:29/18 12) Tila, joka on Makholman keskustasta noin kolmen kilometrin päässä. Tila sijaitsee aivan meren rannalla lähellä Mäntyluotoa (ks. tätä). Nykyinen asuinrakennus on jo toinen, ensimmäinen paloi v. 1920. Asukkaat: katiskalahret (myös sukunimenä). Poukama, jossa Katiskalahden hamina, satama ja venelaituri: ’Katiskalahrekupelo’. Katiskalahdenkupelosta Leppäkarin ja Mäntyluodon välistä edelleen Trolloorin ja Linjakarin ohi kulkee ’Katiskalahreväylä’, jota pitkin Katiskalahden kalastajat suuntaavat kulkunsa kohti kala-apajia. Nimestäjä: AS.
kekkuli	Silakkaverkon kannatustynnyri. 	kekkuli, kekkuli, kekkulii , pl. kekkuleitte , kekkuleit LÖNNR: kekkuli 'kutting, kagge (lekkeri)'. Kuva: Kekkuli Männistön kotimuseolla. Kekkulin päässä oli yleensä pyydyksen omistajan puumerkki tai nimikirjaimet. Valokuva: LL.

keppi	keppi	keppi, kepi, keppii, pl. keppie, keppei Ks. hakkuukeppi. GAN: keppi, -pin 'kjäpp, baculus'. SETÄLÄ (FUF XIII s. 383) rinnastaa sanan uusruotsin käpp-sanaan.
keskilikari	Rysän puinen koho.	Ks. likari.
keskimasto-piitta	Veneen keskimmäisen maston kiinnityspenkki.	Ks. piitta.
keskiseili	Keskimmäinen purje kolmipurjeisessa veneessä.	Ks. seili.
kilja	Verkkorivi "rääkissä”.	kilja, kilja, kiljaa, pl. kiljai, kiljoi Mahdollisesti laina ruots.sanasta kil, -en, notkil 'nuotanperä'.
kilottaa	Myydä silakkaa kilottain.	kilottaa, kilota, kiloti, en kilottanu Ruots. kilo, -t 'kilo'.
kirju	Verkon silakkatiheys.	kirju, kirju, kirju LÖNNR: kirju = kirjo 'brokighet, brokig'. AHLQVIST (KO s.143): ”Namnet för brokig f. kirjava, e. kirjav , kirriv och kirju, wot. tirjava, liv. kerabi äfvensom la. girjalas, är derivat från detta ord (kirja).
Kirkkoharju	Kirkkoharju	Kirkkoharju :-l Luvia, Sassila,Säppi. Korkea paikka Säpin keskellä. ”Se o semmone vähä korkeempi ni säpiläiset ko nii korkee paikkaki o ni sanottu oikee sillai kommeesti et se o Kirkkoharju vaik ei se mere pinnast viäl olisko kolme metrii tai neljä metrii." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Killikari	Killikari	killikari, -s Pori, Kuuminainen Kari Pihlavanluodon (ks. tätä) luoteispuolella. Karin edustalla syvät prantit eli syvänteet, jotka ovat hyviä kala-apajia. ”Killikari o ollu hyvä rysäapaja,

		semmone siikarysäapaja, mut kyl ahvenapaja ja lohiapajaki, siit aljettii ’Killikarinokast’.” (<K.R.) Nimestäjä: AS.
Kirrakari	Kirrakari	kirrakari, -s Pori, Makholma, Isoranta Pieni saari keskellä Isoarantaa. Saari on kalalokkien ja kirrojen (=tiira) pesimispaikka. Kirrakarin itäpuolella on Punokivi (ks. tätä). Näiden välistä kulkee väylä, jota pitkin veneilijät kulkevat. Nimestäjä: AS.
Kirrapakka	Kirrapakka	kirrapakka, -pakas Pori, Kuuminainen Alue Pihlavanluodon (ks. tätä) vieressä . Rinnakkaisnimi: ’Kirpakka’. Nimen alkuperä on tuntematon. Kirrapakan kyljessä: ’Kirrapakaloukko’, joka nykyään jo on osittain maatunut, niin että sen jakaa kahtia tie. "Rimmistöö se jo o." Rinnakkaisnimi: ’Kirpakaloukko’. "Se o ollu aikoinas hyvvääki haukivet ja siikaaki o saanu syksyl ja kevvääl." (<T.K.) Kirrapakassa on ollut myös heinälotti: ’Kirrapakaheinälotti’. Nimestäjä: AS.
kitakivi	Rysän paino.	Ks. kivi. vrt. likarikivi, hunkikivi
kives	Laskuriverkon painokivi.	kives, kivekse, kivest, pl.kiveste, kiveksii vrt. porho, tasku RENV: kiwes, -eksen 'lapillus retibus submergendis adnexus, G. Netzsteinchen.

		 Kuva: Tuohesta tehty laskuriverkon alapaulan kivestasku Männistön kotimuseolla. Valokuva: JE.
kivestää	Kiinnittää kivekset verkkoon.	kivestää, kivestä, kivesti, en kivestäny RENV: kiwestän, -ää 'capillos reti adnecto, G. dem Netze Steinchen anbinden
kivi	verkon painokivi	kivi, kive, kivvee, pl. kivie, kivvei, kivvii Ks .hunki-, kita-, likari-, porho-, siulakivi. JUSL: kiwi, -wen 'lapis, sten'. SETÄLÄN (SUS XXX5 s. 87) mielestä sana on suom.-ugrilainen.
kiviarkku	Laiturin pohjana oleva hirsistä salvettu, kivillä täytetty arkku.	Ks. arkku.
klavaliiki	Purjeen reunan vahvistusnuora.	klavaliiki, -liiki, -likii, pl. -liikei, -liikei. MERISANASTO: ruots. lik, saks. Liek.
klinkkari	Veneen rakennustapa.	klinkkari, klinkkari, klinkkarii STJERNCREUTZ: ruots. klink, tansk. klinke bycning , saks. klink, holl. klink , klinkerwijs gebowd, engl. clincher-work, clincher-built , ransk. bored a clin . ”Klinkillä sanotaan sen aluksen olewan rakennetun, jossa laudoitus-plankut owat syrjittäin päälletysten kiini-naulatut. Klinkillä rakennetaan ainoastaan wähäisiä aluksia ja weneitä.”

klossi	Airon hankaimen puinen teline.	klossi, klossi, klossii, pl. klossei, klossei RENV: klossi 'caudex, truncus'. LÖNNR: 'klots'. 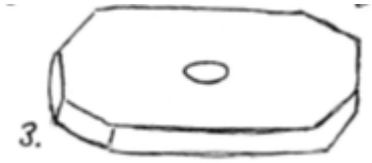 Klossissa on reikä, johon hankaimen varsi sijoitetaan. Piirros: IL.
knaappu	Veneen laidassa oleva puinen teline, johon kuutti eli purjeen alakulman naru sidotaan. "Knaappu".	knaappu, knaapu, knaappuu, pl. knaappuje, knaappui LÖNNR: knaappu, knaapun 'skotknape', veneen laidassa j a siihen kääritään kuuti. ruotsal. laina: knap, -en 'sakara, naappi'. Rinnakkaisnimitys: Knaapi (JE). Piirros IL.
Knaperniämi	Knaperniemi	Luvia, Sassila, Säppi, Grönlund. Säpin kaakkoispuolella oleva kuiva irtokivistä muodostunut osa rannasta. Ruotsinkielessä 'knaper' merkitsee kuivaa. "Se krapise nii mukavasti ko siin käveleeki." (< H.U.) Knaperniemen osia: ’Knaperniämenokka’ ja ’Knaperniämeharju’. Nimestäjä: AS.
koentaa	Kokea verkko tai rysä.	kojentaa, kojenna, kojensi, en kojentanu
kokea	'Kokea metsän- ja vedenriistan pyydyksiä'.	kokkee, koje, koji, en koke nu JUSL: coen, -okea 'probo, tento, försöker, frästar, pröfwar'. RENV: koen (eli kojen), kokea, koen werkkoja eli ansoja 'viso retia l. decipulas ovium'.
konekoppi	Veneen moottorin puinen suojalaatikko.	konekoppi, -kopi, -koppii, pl. -koppei, -koppei

koneruuma	Se osa veneestä, jossa on moottori.	Ks. ruuma
konki	Veneen lautakerta.	konki, konki, konkii, pl. konkei, konkei RENV: konki, -ngin 'via l. meatus max. in templo, G. Gang'. ruotsal. laina: gång, -en.
Kotokari	Kotokari	Pori, Viasvesi, Makholma Niemeke kalarantaa vastapäätä. Kun kalastaja saapuu mereltä, hän Kotokarin kohdalla tuntee jo olevansa kotona. Kotokarissa on Männistön ja Willmannin Rantapuarit. Kotokarissa oli myös yksi möljä "siäl misä Willmanni Yrjö ranta oli aikoinas." Kotokarin niemen kärki: ’Kotokarinokka’. Kotokarinnokassa on linjavalo, joka ohjaa pimeään aikaan Makholman kalastajat turvallisesti omaan satamaan. Nimestäjä: AS.
kotti	Veneessä oleva poikittainen seinä, joka erottaa koneruuman kalaruumasta.	kotti, koti, kottii, pl. kottei, kottei STJERNCREUTZ: ruots. skott, saks. schott, schotting, tansk. skaader, skoden, holl. schot. UOTILA (Virittäjä 1939 s. 120): "kotti, skott (i ett fartyg) < ruots. skott.”
kottipiitta	Kotin päällä oleva penkki, jossa on reikä pumppua varten.	Ks. piitta.
koukku	Silakkaverkkoja suoraan laskettaessa kaarretaan viimeinen koukuksi.	koukku, kouku, koukkuu, pl. koukkui, koukkui JUSL: coucku, -cun 'uncus, curvatura, techna; bucht, krok, konst'. DONNER (VW s. 1) esittelee sanalle vastineita useista sukukielistä.
kraavi	Vähän aikaa suolassa ollut kala.	kraavi, kraavi, kraavii, pl. kraavei, kraavei ruotsal. laina: crava 'puoleksi suolata', grav 'vähäsuolainen, tuore'.
krakut	Verkon kuivaustelineet eli vappeet.	krakut, krakkui, krakui Sana on nähtävästi laina ruotsin murteista.

		RIETZ: krake (pl. -kar) 'mindre smal trästam, på hvilken korta stumpor af grenarne qvarsitta och hvilken användes till ställning att derpå hängä ärter, bönor mm.'
kroppa	Rysän kaariosa.	kroppa, kropa, kroppaa, pl. kroppai, kropii Laina ruotsista: kropp, -en 'ruumis, ruho, runko, vartalo'.
Kruunumöljä	Kruununmöljä	Kruunumöljä: -s Luvia, Sassila, Säppi. Valtion omistama, melko iso venelaituri Säpin majakanvartijan rannassa, peräisin Venäjän vallan ajoilta. "Enne sanottii ko oli kaikki kruunu sillo Venäjä valla ajal semmone ko valtio omisti." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
kryssätä	Purjehtia luovimalla vastatuuleen.	kryssät, kryssää, kryssäsi, en kryssänny STJERNCREUTZ: ruots. kryssa, tansk. krydse, saks. kreuzen, holl. kruisen, engl. cruise, ransk. croiser, esp. cruzar, ital. crociare.
kräksy	Laiturin sivussa oleva oksainen puu, johon ripustetaan köysiä ym.	kräksy, kräksy, kräksyy, pl. kräksyi, kräksyi LÖNNR: kräksi 'torr qvist eli ruska, krake'. Jään alta kalastettaessa avannon tai verkon jatkopaikan merkkipuu tai risu.
Krävelinokka	Krävelinnokka	Krävelinokka: -nokas Luvia, Sassila, Säppi. Pitkänomaisen, kallioisen ja kivikkoisen niemen kärki. Rinnakkaisnimi: ’Krävelipää’. Niemen korkein osa: ’Krävelihar ju’. Vuonna 1962 painetussa Maanmittaushallituksen kartassa on pelkästään sana 'Kräveli', jota Makholman kalastajat eivät käytä. Nimestäjä: AS. ’Kräveli’ tarkoittaa särkkää tai riuttaa (ruotsiksi ’revel’) (Wahlroos 2009 s. 144).

krääkki	Keppi, jolla autetaan verkkojen veneeseen vetämistä.	krääkki, krääki, krääkkii, pl. krääkkei, krääkkei LÖNNR: krääkki, krääkin 'krok , botshake (försedd med hulling)’
kröyssi	kilkki *(Saduria entomon)*	kröyssi, kröyssi, kröyssii, pl. kröyssei, kröyssii Siiroihin kuuluva Itämeressä elävä äyriäinen. ’Urpuriutan Heikillä oli tansseissa jekkuja mielessä ja laittoi kröyssin tytön olkapäälle ja kysyi tytöltä "Mikä tuo on?". Useasti Heikki niitä jälkimaininkeja muistelemisen arvoisiksi kehui.’ (<H.S.) Ruotsiksi: Skorv, skötskorv, skrubba, krävika, skrävika och spånakärring. Nimestäjä: LL.
Kualinnokka	Kuolinnokka	Luvia, Sassila, Säppi. Säpin etelärannalla oleva paikka, jossa Manholkki -nimisen majakkamestarin 17-vuotias tytär Hilda menehtyi. Tämä tapahtui 8.3.1907. "Semmone seittämätoistikkäine majakkamestari tyttö tuli Puranokalt (= yksi Luvian niemi) ja tua kuali tähä näi ko oli vet jääl ja se paleltu ja löyrettii aamusti maaliskuu lopul. Tuli sumu ja vet jääl eikä se tiätäny kui pitkäl se oli Säpis ja paleltu tonne kualiaaks. Siäl o oikee semmone kivi ja siihe o lyäty aika syvät ne numerot ja vuasiluvut. (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Kuivaletto	Kuivaletto	Kuivaletto, kuivalletol Luvia, Sassila, Säppi. Osittain näkyvissä oleva kallio Säpistä avomerelle päin. ’Kuivaletto’ ja ’Läikkääväletto’ (ks. tätä) muodostavat ’Ulkolaskun’ (ks.tätä). Nimestäjä: AS.
Kuivariutta	Kuivariutta	Kuivariutta, kuivalriutal Viasvedenlahti, Räyhä Idän-Räyhän eteläpuolella oleva riutta. "Se o kuivana ko se o nii paljo korkeel et se näkkyy ain pinnal.” (<H.U.) Nimestäjä: AS.

Kulhari	Kulhari	Pieni saarenripale lähellä Sokerstoppakaria (ks. tätä). Nimen alkuperä tuntematon. Nimestäjä: AS.
kulju	kulju	Pori, Viasvedenlahti Syvänne, kuoppa meressä. ”niist saa ain paskaa verkkoisiis." Nimestäjä: AS.
kullastaa	Säähavainto, kauniin ilman ennusmerkki.	kullastaa, kullasti, ei kullastanu Kun luotojen reunat näyttävät olevan korkealla meren pinnan yläpuolella, sanotaan: ”Luarok kullastaa.” Tällöin tulee kaunis ilma. RIETZIN murresanakirjassa on gulla-vär ’klart och vackert väder’. Kenties tällä e i ole mitään yhteyttä Makholman kullastaa-verbin kanssa, mutta merkitys ei kuitenkaan näyttäisi olevan kovin kaukana.
Kulma	Kulma	kulma, kulmal Pori, Preiviiki/Viasvesi/Kuuminainen Kulmakunta. Virallinen nimi Makholma. Kulmaksi Makholmaa kutsuvat vanhemmat makholmalaiset. Asukkaat: kulmalaiset (myös makholmalaiset ja makholmakulmalaiset). Nimestäjä: AS.
kupelo	Pieni lahden poukama, syvänne.	kupelo, kupelo, kupeloo, pl. kupeloitte, kupeloit Sana esiintyy lähikylien murteissa myös muodossa ’kuvelo’. Tämä houkuttelisi päättelemään sanan olevan lainan ruotsin murteista, joista WENDELL mainitsee sanan kove 'däld'. Mainittu murresana kuten Makholman ”kupelokin” saattaa olla peräisin ruotsin kumpuista, kaarevaa, kuperaa merkitsevistä sanoista, kuten esim. nykyruotsin kupig.
kupittaa	Kannattaa taloudellisesti.	kupittaa, kupitti, ei kupittanu
kutea	Kalan lisääntymistapahtuma.	kuttee, kuti, ei kutenu JUSL: cuten, -ea 'coeo ut piscis, leker som fisk'.

		RENV: kuden, -tea 'nuptias ago, coeo ut piscis, G . laichen; kala kutee ‘piscis coiens ludit' SETÄLÄ (FUF XIII s. 390): kuden inf. kutea 'laichen' - an. giota 'den rogen ausgiessen, laichen'.
kutu	silakkaparvi	kutu, kuru, kuttuu, pl. kutuje, kutui JUSL: cutu, -udun 'piscium coitus, fisklek'. RENV: kutu, -dun 'nuptiae piscium, G. Laiche'.
Kuuminaine	Kuuminainen	Kylä Porissa. Asukkaat: kuuminaislaiset. Nimestäjä: AS.
kuutspenkki	Veneen sivupenkki.	Ks. penkki. Piirros: IL.
kuutti	Purjeen ohjausköydet.	kuutti, kuuti, kuuttii, pl. kuuttei, kuuttei STJERNCREUTZ: Niin kutsutaan purjeen alanurkissa istuwat köydet, joilla purjeita tuulen suunnan jälkeen ja tarwetta myöden jännitetään aluksen peräpuolelta." Ruots. skot, tansk. skjöde, saks. schte, holl. schoot, engl. sheet, esp. ja portug. scota, ital. scotta.
Kämppä	kämppä	Luvia, Sassila , Säppi. Vanha Säpin kalamaja, jonka kalastajat ovat itselleen 1920-luvulla rakentaneet ja jossa he ovat yöpyneet. Nykyään (1975) huvilana. Nimestäjä: AS.
käpy	Verkon valmistuksen ja parannuksen työväline, jolla lankaa kujetetaan.	käpy, käpy, käppyy, pl. käpyje, käpyi JUSL: käpy, -ävyn 'acus rete texentis, nåtnål'. Sanalla on vastineita monissa sukukielissä. (Wichman FUF XI s 209, Y.H. Toivonen FUF XV s. 76-77). Piirros: IL.

		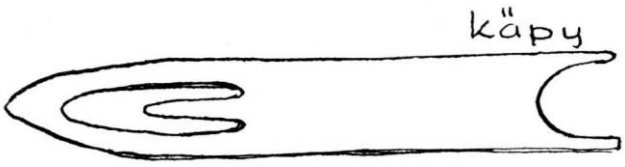 Käpy ja sormiveitsi (<E.M.) Männistön kotimuseolla Makholmassa. Kuva: JE. Nimestäjät: IL ja LL.
köli	Veneen pohjapuu.	köli, köli, köllii, pl. kölei, kölei Ks. löysköli STJERNCREUTZ: ruots. köl, tansk. kjöl, saks. kiel, holl. kiell, engl. kesl, ransk. cuielle. Piirros: IL.
kölirauta	Kölin suojarauta.	Ks. rauta.
köyrytä	Vetää silakkaverkkoa veneeseen.	köyryt, köyryy, köyrysi, en köyrynny LÖNNR: köyry 'krokighet', olla köyryllänsä 'vara krokig'.
Laakka	Laakka	Pori, Makholma, Isoranta Laakea, iso kivi Säikännokan edustalla. Kivi on näkyvissä vain vähällä vedellä. Nimestäjä: AS.

lahna	lahna *(Abramis brama)*	Saaliskala.
lanka	Verkon lanka.	lanka, lanka, lankaa, pl. lankoje, lankai, lankoi Ks. nielulanka. JUSL: langa, -an 'filum, maxime, laneum, trå, ullgarn'. RENV: lanka, -ngan, filum et lineum et laneum, G. Faden'. AHLQVIST esittää sanalle vastineita lähisukukielistä ja lapista (KO s. 75). KARSTEN (G. f. L. s. 144) esittää myös lähisukukieliset vastineet ja olettaa epäröiden, että sana olisi lähtöisin kantagermaanisesta muodosta lanka.
laskea	Laskea verkko mereen.	laskee, laske, laski, ei laskenu JUSL: lasken, -ea 'pono, emitto, dimitto, garrio, occido, pono calculos; sätter, släpper, sender, slabbrar, gå ned' RENV: laskea werkkoja 'retia deponendo struo'. Sukukielissä vastineita. (Toivonen FUF XIX s. 193)
laskuri	Siika- ja ahvenverkko.	laskuri, laskuri, laskurii, pl. laskureitte, laskureit Laskea-verbin johdannainen.
laskuritikku	Laskuriin kiinnitetty tikku, jonka päälle ylinen paula kootaan.	Ks. tikku. Piirros: IL. Rinnakkaisnimitys: verkontikku, puikkari.

		 Laskuritikkuja Männistön kotimuseolla Makholmassa eri kalastajien nimimerkeillä varustettuina. Valokuva: LL.
lauta	Veneen erilaiset laudat.	lauta, laura, lauta, pl.lautoje, lautai, lautoi Ks. istus-, lyömis-, sonta-, valmistus-, vapaa-, öystilauta. JUSL: lauta, -udan 'affer, sedile, bräde, säte'. THOMSEN (Beröringer s.183) olettaa epäröiden sanaa balttilaiseksi lainaksi.
lee	Tyyni paikka meressä, esim. saaren suojassa.	lee, lee, leet LÖNNR: lee 'lä' (sjöt.) STJERNCREUTZ: ruots. lä, tansk. lä side, saks. lee, leeseite, holl. lij-zijde, engl. lee side.
lentorääki	Vahva merivirtaus tai tuuli ajoverkon rääkissä.	Ks. rääki. Ajoverkoilla oltaessa saattaa vene tuulella ajelehtia kymmeniäkin kilometrejä. Tällöin sanotaan olevan ’lentorääkin’.
Leppäkari	Leppäkari	Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti Pieni kari, joka nykyään on jo kiinni Ruohokarissa (ks.tätä), mutta on aikaisemmin ollut selvästi erillään. "Siäl oli pari leppää. Sillo aikoinas siihe sit laskettii verkkoi. Siin o niit kivvii aika paljo." (<.K .R.) Leppäkarin ja Mäntyluodon (ks. tätä) välistä kulkee ’Katiskalahden väylä’ (ks.Katiskalahti) . Nimestäjä: AS.

Lepäalune	Lepänalunen	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti, Pitkäkari Kala-apaja Pitkänkarin maanokassa. "Se o hyvä haukirysäapaja." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
letto	Vedenalainen tai hiukan meren pinnalla oleva kallio.	letto, letto, letto pl. lettoi Nimestäjä: AS.
Letto	Letto	Letto, letol Luvia, Sassila, Säppi. Vedestä nouseva kallio Säpin koillispuolella. ’Letosta’ pohjoiseen ’Salaletto’ (ks.tätä). Nimestäjä: AS.
levanki	Veneen perässä oleva kaareva rauta, joka estää ”ruorispinnan” kääntymästä liikaa.	levanki, levanki, levankii, pl. levankei, levankei STJERNCREUTZ: ruots. levang, tansk. levang, saks. leuwagen, holl. luiwagen. 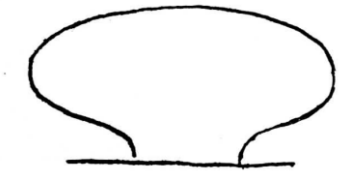 Levanki. Piirrros: IL.
liina	Verkon kudottu osa.	liina, liina, liinaa, pl. liinai, liinoi Ks. suuliina. JUSL: lijna, -an 'linteum, linum, lärf t, lijn'. Laina germ. tah lta, mahdollisesti kantage rm. muodosta liin. (Thomsen Den gotiske s. 193, Beröringer s. 196, Setälä: FUF XIII s. 403).
Liisariutta	Liisanriutta	Viasvedenlahti, Räyhä Idän-Räyhän pohjoispuolella matalikossa oleva riutta. "Kuusistos [= tila Kuuminaistenniemessä) oli Liisa ja se oli Väinö sussu sitte, ni kyl sennimine riutta sit ja täyty ol." (< H.U.) Nimestäjä: AS.
likari	Verkon tai rysän puinen koho köysineen	likari, likari, likarii, pl. likareitte, likareit Mahdollisesti ruotsalainen laina, lika 'reunustaa purje köydellä'.

		RIETZ sanoo tämän verbin yhteydessä: "Den dunkla ursprunglisa betydelsen af moes. leikan har troligtvis varit en annan, måhända: förena, hopfoga. Likarin molemmissa päissä on reikä. Toiseen on kiinnitetty verkkoon johtava köysi, toiseen kiven köysi. Piirros: IL.
likarikivi	Painokivi, johon kiinni tetyn köyden toinen pää on sidottu likariin.	Ks. kivi.
likaroira	Kiinnittää likari verkkoon tai rysään.	likaroir, likaroi, likaroi, el likaroi
Limpukas	Limpukas	Luvia, Sassila, Säppi, Hakkiluoto. Pyöreän leivän, limpun, mallinen kallio Säpin koillispuolella. Nykyisin kartassa nimellä ’Limppu’. "Se o semmone pyäree nätti kallio." Kallion korkein kohta: ’Limpukkaaharju’. Lähellä Limpukasta kala-apajia: ’Limpukkaalasku’ tai ’Limpukkaa-apaja’. Nimestäjä: AS.
Linjakari	Linjakari	Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti Pieni kari Tussusta (ks. tätä) lounaaseen. "Siit o kuljettu paatil ohi, se o väylä varrel." (<T.K.) Nimestäjä: AS.
lipo	haavi	lipo, lipo, lippoo, pl. lipoje , lipoi JUSL: lippo, -ipon 'funda, sacculus, håf, fiskhåf, pung. Ruotsalainen laina, ruots. glip, tansk. glib, glibe. (Saxen FUF IV s. 95-96).
lohi	lohi *(Salmo salar).*	Tärkeä saaliskala viime vuosikymmeninä.
Lohiriutta	Lohiriutta	Viasvedenlahti, Räyhä Idän-Räyhän itäpuolen matalikon kala-apaja. (Ks. myös Liisanriutta, Eteläriutta ja Kuivariutta. Nimestäjä: AS.
loiro	Mereen laskettu ankkuriin kiinnitetty verkkorivi.	loiro , loiro , loiroo, pl. loiroi , loiroi DONNER (VW 3:190) selittää sanan johtuvan lak-vartalosta ja tuntee sille merkityksen ’myssiggänger’.

loukko	Melkein piilossa oleva poukama, kolo.	loukko, louko, loukos, pl. loukkoi Nimestäjä: AS.
Luateeräyhä	Luoteen-Räyhä	Luateeräyhä : -s Pori, Viasvedenlahti, Räyhä Pieni saari Ison-Räyhän luoteispuolella.(Ks. myös Lännen-Räyhä, Väli-Räyhä ja Idän-Räyhä.) Nimestäjä: AS.
luato	luoto	Niemeke, joka miltei saarimaisesti pistää ulos mantereesta. Nimestäjä: AS.
Luatsitupa	Luotsitupa	Luvia, Sassila, Säppi. Luotseille tarkoitettu pienessä Säpin majakan pohjoispuolella olevassa niemekkeessä oleva rakennus. Nykyään ei Säpissä enää ole luotsia. Rinnakkaisnimi: ’Luustupa’. Niemekkeen kärki: ’Luatsituvanokka’, jolle rinnakkaisnimi: ’Luustuvannokka’ Nimestäjä: AS.
luotinuora	Pitkä köysi, jonka päässä on paino. Sillä koetetaan veden syvyyttä ennen verkkojen laskemista.	Ks. nuora. LÖNNR: luotinuora ’lodlina, lodsnöre’ (sjöt.). STJERNCREUTZ: ruots. lodlina, tansk. lodline, saks. loth leine, holl. loodlijn, engl. leadline. STRENG (NRL s. 104): luoti 'bolis nautica', vur. loodh 'glans' , lodh 'bolis', mmr. lodh, mt. lod 'metalklump, kugle; vaegtlod, vaegtbestemmelse' < kas. loot 'bly, kugle, envis vegt'.
lyhty	Valo, joka varoitti valtamerilaivoja rääkipyynnissä avomerellä.	lyhty, lyhry, lyhtyy, pl. lyhtyi, lyhtyi JUSL: lyhty, -hdyn, 'lucerna, lychta'. STRENG (NRL s. 106): lyhty 'lucerna, karj. lyhty 'fenari', vir. lyht 'Licht, Fackel, Leuchte, Laterne' vur. lychta 'laterna, lucerna', mmr lykta 'lykta' < kas. lucte.

		Kuva: Merkkilyhdyn varsiosa Männistön kotimuseolla. Valokuva: LL.
lyömislauta	Veneen kylkilauta.	Ks. lauta.
Läikkääväletto	Läikkääväletto	Läikkääväletto, Läikkäävälletol Luvia, Sassila, Säppi. Kallioinen karikko, jonka yli aallot lyövät, Säpistä avomerelle päin. ’Läikkääväletto’ ja ’Kuivaletto’ yhdessä muodostavat ’Ulkolaskun’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
Lännenokka	Lännennokka	Luvia, Sassila, Säppi. Säpin läntisen niemen kallionkärki. Nimestäjä: AS.
Lännereimari	Lännenreimari	Pori, Viasvedenlahti Reimari Räyhän ja Säpin välissä. Yleisemmin käytetty rinnakkaisnimi: ’Punainenreimari’ (ks. tätä). Punainenreimari erotetaan näin ’Välimatalanreimarista’ (ks. ’Välimatala’), joka on ’Idänreimari’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
Länneräyhä	Lännen-Räyhä	Länneräyhä, -s Luvia, Viasvedenlahti, Räyhä.

		Pienen pieni saari Luoteen-Räyhän eteläpäässä. "Konnei sitä näykkää ko joskus sillai vähäl verel." (<K.R.) Nimestäjä: AS.
löysköli	Veneen irtoköli.	Ks. köli. STJERNCREUTZ: ruots. lösköl, "usiammista puista yhteen jaksoon köölin alasyrjään kiini pultatut palkit, jotka pannaan sekä wahvistukseksi että awtrihtin wähentämiseksi.”
maa-aita	Rysän maanpuoleinen aita.	Ks. aita.
Maakari	Maakari	Pori, Preiviiki, Makholma Saari, joka nykyään on jo yhteydessä mantereeseen. Kuuluu Selpuodankareihin (ks.tätä). Maakari se on siksi, että se on Selpuodankareista maanpuoleisin. Nimestäjä: AS.
maaprantti	Prantin matalampi maanpuoleinen osa.	Ks. prantti.
Maareitti	Maareitti	Pori, Viasvedenlahti Väylä, joka kulkee reimareitten välistä. Näitä reimareita ovat ’Mustanmatalanreimari’ (ks. ’Mustamatala’),’ Punainenreimari’ (ks. tätä), ’Välimatalanreimari’ (ks. ’Välimatala’) ja ’Ristireimari’ (ks. tätä). Maareittiä käyttävät joskus laivat, jotka ovat menossa Mäntyluotoon. Isommat laivat kulkevat kuitenkin aina ulkomerellä eli Säpin toisella, avomeren puolella. Nimestäjä: AS.
maatuuli	Tuulen suunta maalta merelle.	Ks. tuuli.
Makholma	Makholma	Makholma, Makholmas, Makholmaa Pori, Preiviiki/Viasvesi/Kuuminainen

		a) Kulmakunta, joka kuuluu sekä Preiviikin, Viasveden että Kuuminaisten kylään. Rinnakkaisnimi: Kulma (ks. tätä) ja preiviikiläisten käyttämä ’Makholmakulma’. Asukkaat: makholmalaiset (nuoret käyttävät), "makholmakulmalaiset” (preiviikiläiset käyttävät)~ ’kulmalaiset’ (ks. Kulma). "Ko ne joskus linja-autos oli sanonu Preiviiki ämmät et makholmakulmalaiset tuntee siit ko niil o ain pärekori kainalos ko ne kävi Porrii munnii viämäs." (< A.W.) Nimestäjä: AS.
Makholma Kalaranta	Makholman Kalaranta	Rinnakkaisnimiä: ’Isoranta’, ’Ranta’, ’Satama’. Makholman Kalarannassa on lähes kaikkien sekä ammatti- että huvikalastajien haminat ja veneet. Lisäksi siellä on jokaisella kalastajalla oma verkkovajansa, puarinsa. Kalaranta on hyvin tärkeä kuulumistenvaihtopaikka, siellä seisotaan väliin pitkätkin tovit ja jutustellaan tuulista ja kalailmoista. Ks. ’Pikkuranta’. Nimestäjä: AS.
Mansikkaluato	Mansikkaluoto	Mansikkaluato : -luaros Pori, Kuuminainen Alue Ruohokarin (ks.tätä.) pohjoispuolella. Mitään luotoa ei enää ole Mansikkaluodon edustalla. ’Mansikkaluaroloukko’. "Se ei olekkaa mikkää kovi syvä." Nimestäjä: AS.
markkinatormi	Syysmarkkinoiden aikainen myrsky.	Ks. tormi. JUSL: marcina, -an 'nundinae, marknad'. STRENG (NRL s. ll6): markkina pl. markkinat 'nundinae', mrmr. marknader 'handel, marknad', mnorj. marknader 'marked’, ‘Sted hvor der drives Handel', mt. mark(n)ed 'marked, torveplads'. (Ks .Thomsen Samlede 2:197, Setälä FUF XIII s. 409).
masto	Purjeveneen masto.	masto, masto, mastoo, pl. mastoje, mastoi, mastoi JUSL: masto, .-on 'malus nauticus, mast'. STJERNCREUTZ: ruots. mast, tansk. mast, saks.

		mast, holl. mast, engl. mast, ransk. mat, portug. mastro. STRENG (NRL s. 117): masto 'malus nauticus',--, mrnr. mast 'mast', vur. mast 'malus pinus nautica', mt. mast 'mast', kas. mast.
merempaska	Pyydyksiin meressä tarttuva levien ja meriruohojen sekoitus.	merempaska, -paska, -paskaa BUDETZ (M. -u. ö. s. 536) esittää sanalle vastineita useista suku kielistä, samoin TOIVONEN (FUF XIX s. 194).
meri	meri	meri, mere, mert, pl. merie , merrii JUSL: meri, -ren, ’mare, siö’ THOMSEN (Den gotiskes s. 198-199) ja SETÄLÄ (FUF XIII s. 410) olettavat sanan germaaniseksi lainaksi mahdollisesti got. muodosta marei. Kuitenkin Thomsen (den gotiske s. 198-199, Beröringers. 92) kuten AHLQVISTKIN (KO s. 145) ottavat myös huomioon balttilaiset kielet mahdollisina lainanantajina: liett. maares, marios. TURUNEN on Kalevalan sanakirjassaan selittänyt sanan balttilaiseksi lainaksi.
meripuari	Mereen rakennettu verkkovaja.	Ruots. sjöbod 'ranta-aitta' **.** Ks. puoti. Pori, Makholma, Isoranta. Verkkovaja, joka erosi muista Makholman Isonrannan lukuisista verkkovajoista siinä, että se oli rakennettu veden päälle. Paatti saatiin sen alle suojaan. Meripuari hajotettiin joskus 1950-luvulla.

		Kuva. Makholman hirsirakenteinen pärekattoinen Meripuari 1940-luvun lopulla. Meripuariin johtaa sillake eli ”prykkeet”. Valokuva: E. Havukari. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
meritaimen	meritaimen *(Salmo trutta trutta)*	Kalastajan arvokas saaliskala.
merituuli	Tuulen suunta mereltä maalle.	Ks. tuuli. Sanotaan merituulen käyvän, kun merellä tuulee, vaikka maalla on aivan tyyntä. "Toisi sitä merel tuulee, ko ämmät koton luulee." RENV: meri-tuuli 'auster, notus'. LÖNNR: merituuli, -tuulen ’sjövind, pålandsvind' (sjöt.).
mies	Kalastaja tai hänen apulaisensa.	miäs, miähe, miäst, pl. miäste, miähii Ks. etumies, ruorimies, takamies.
mollo	’Silakkaa ja perunaa’	mollo, mollo, molloo, pl. molloi Kalaruoka Makholmassa (silakkamollo) (<T.Ke.) ja Kuuminaisissa (silakkamollo ja simppumollo) (<H.S.). Kuoripääliset perunat lohkotaan 2-4 lohkoon. Perunat keitetään ja loppuvaiheessa niiden päälle pannaan suolattua puhdistettua silakkaa tai simppua. Mausteena esim. sipulia ja pippuria. Keittovesi kaadetaan pois. Kastikkeena voi olla valkokastike. Syödään ’molloo’. Jos kuoripääliset perunat keitetään lohkomatta, ruokaa kutsutaan ”silakkaperunoiks” (<U.S.) Nimestäjä: LL.
moottori	1) Veneen moottori, 2) Moottorivene.	moottori, moottori, moottorii, pl. moottoreitte, moottoreit MERISANASTO: ruots. motor, saks. motor, engl. motor.
Mulli	Mulli	Pori, Viasvedenlahti Kivi lähellä Kotokarinnokkaa Makholman Sataman ulkopuolella. Nimen alkuperä tuntematon. Nimestäjä: AS.

Mustakivi (Pihlavanluo-dolla)	Mustakivi	Pori, Kuuminainen, Pihlavanluoto. Musta, päältä laakea kivi Pihlavanluodon (ks. tätä) luoteisrannalla. "Se o kyl sanotaa mustaks kiveks misä ain mentii pessää laskemaa mustakive viäree, se oli hyvä kalapaikka aikoinas." (< K.R.) Nimestäjä: AS.
Mustakivi (Säpissä)	Mustakivi	Mustakivi, Mustalkivel Luvia, Saasila, Säppi Musta, iso, ainakin kaksi metriä korkea kivi ’Krävelinharjun’ (ks. tätä) pohjoisrannalla. Myös: ’Mustakivekohta’. ”Otetaa mustakivekurssi". Nimestäjä: AS.
Mustamatala	Mustamatala	Pori, Viasvedenlahti Matalikko Räyhän ja Säpin välissä. Katso myös ’Välimatala’. Matalikon reunaan on merenkulkijoita varoittamaan pystytetty ’Mustamatalareimari’ . Katso myös ’Punainenreimari’. Nimestäjä: AS.
Mäntyluato (Kuuminainen)	Mäntyluoto	Mäntyluato, Mäntyluaros Pori, Kuuminainen Luoto tai niemi ’Katiskalahden’ (ks.tätä) eteläpuolella. Luodossa kasvaa mäntymetsää. Nimestäjä: AS.
mäntä	Pumpun mäntä. 	mäntä, männä, mäntää, pl. mäntäi, mäntii KARSTEN (G.-f. L. s. 191) esittää nimityksen johtuvan liettuan sanasta mènté. Kuva: Veneen pumpun putki ja nahkalapusta tehty mäntä Männistön kotimuseolla. Valokuva: LL.

mölja	laituri	mölja, mölja, möljää, pl. mölji, möljii LÖNNR: mölja 'mölj', STJERNCREUTZ: ruots. mölj, tansk. mullje, saks. mulje, holl. moelja, engl. mole, ransk. mole, esp. muelle, portug. molhe.
iso möysaami	Takapurje kaksipurjeisessa veneessä.	möysaami, möysaami, möysaamii, möysaamei, möysaamei STJERNCREUTZ: ruots. mesan, tansk. mesan, engl. mizen, mizen-sail, esp. mezanz, port. mezena.
nialu	Rysän osa, nielu.	nialu, nialu, nialuu, pl. nialui, nialui Ks . etunielu, peränielu RENV: rysän nielu 'ostiolum nassae, arctius, per quod pisce sineunt. DONNER (VW 3:73) esittää sanalle sukukielisiä vastineita.
nialulanka	Rysän nielun kiinnityslanka. 	Ks. lanka. Kuva: Rajasammalen ”Julle” kiinnittämässä rysän etunielulankoja. Valokuva. I. Teräsmaa. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
niittu	niitty	niittu, niitu, niitul, pl. niittui
Nokarapakko	Nokanrapakko	Pori, Preiviiki, Makholma Vetinen alue lähellä Anttilaa. Rantaan ei ole kovin pitkälti matkaa ja siksi merivesi on helposti noussut tänne asti. Myös: ’Nokatakune’. Nimestäjä: AS.

nokka	• nenä; • veneen keula; • niemeke rannalla.	nokka, nokkaa, nokas, pl. nokkii
noukkia	Kerätä verkot vappeilta.	noukkii, nouki, nouki, en noukkinu JUSL: noukin, -uckia ' lego, plockar'. DONNER (VW 3:7-8) johtaa sanan nak-kannasta.
nuara	nuora	nuara, nuara, nuaraa, pl. nuarie, nuarai, nuarii Ks. luotinuora, selkänuora JUSL: nuora 'restis, funiculus, lorum, snöre'. THOMSEN (Samlede II s. 202) ja AHLQVIST (KO s. 158) pitävät sanaa germaanisena lainana. Samoin SETÄLÄ rinnastaa sen muinaisyläsaksan snuor (-i-), got. snoorjoo ja muonaisskandinavian ’snaeri ’ muotoihin. Kalastajan rantapuarissa oli aina melkoinen kasa tervalle haisevia naruja, nuoria, joita tarvittiin verkoilla ja rysillä. Kuva Männistön kotimuseosta. Valokuva: LL.
nuatta	nuotta	nuatta, nuata, nuattaa, pl. nuattai, nuattii JUSL: nuotta, -otan 'sagena, rete, not'. THOMSEN (Den gotiske s. 202) selittää s. nuotta-sanan lähisukukielisine vastineineen germaaniseksi lainaksi, nähtävästi ksm. ajalta, rinnastaen sen muinaisskandinavian sanaan noot. Häneen yhtyvät SETÄLÄ (ÄH s. 120, FUF XIII s. 418), KARSTEN (G.-f.L. s. 135) ja COLLINDER (Lehnwörter s. 55).

nuijakalas (käydä)	kalastaa nuijalla	Haukea kalastettiin lyömällä nuijalla jään päältä jäähän siihen paikkaan, jossa kala nähtiin. ”Ohue jää läpi näky hauet ja ku kopautti nuijal jäätä ni kala pökerty. Sit tehtii reikä siihe ja nostettii kala ylös”. (<E.M) Nimestäjä: LL.
paaret	Verkkojen kantotelineet, paarit eli purilaat.	paaret, paarei, paarei Ks. Purilaat tai turilaat JUSL: paare, -en 'feretrum, capulum, båår'. RENV: paari, -ren al. paaret , -een, max. pl. paaret' feretrum, :funereum, G. Bahre. STRENG (NRL s. 136): s. paari -- mmr bar, baar ‘eg. det hvarpå något bares, bår, likbår, mnorj. barar ‘baare’. Nimestäjät: IL ja LL.
paastonaika	Paaston aika.	paastoaika, -aja, -aika, pl. -aikoje, -aikoi, -aikai JUSL: paasto, -on 'jejunium, tempus jejunii, fasta, fastelag'. RENV: paaston aika 'tempus jejunii'. THOMSEN (Den gotiske s. 203): "paasto f . est. paast gen. -u, liv. past pl. -uud, ‘jejunium, faste’ = oldn. fasta, got. fastubni.” (Ks. myös Ahlqvist KO s .221-222, Setälä FUF XIII s. 419, Streng NRL s. 137).
paatti	Kalastukseen käytetty vene.	paatti, paati, paattii, pl paattie, paattei, paattei Ks. pesä-, pikku-, rääki-, seili- ja soutupaatti JUSL: paatti, -atin 'cymba, båt'. STJERNCREUTZ: ruots. båt, tansk. baad, holl. boot, engl. boat, ransk. bateau, esp. ja portug. batel, ital. batello. THOMSEN (Den gotiske s. 203) rinnastaa suomen sanan paatti muinais-skandinavian sanaan batr ja muinaisruotsin bater. (Ks. myös Ahlqvist KO s. 150, Setälä FUF XII s. 419, Karsten G .-f .L. s. 159, Streng NRL s. 137).
Paattinokka	Niemeke, jossa pidetään venettä.	Pori, Kuuminainen Pieni niemeke Mansikkaluodon (ks.tätä) luoteispuolella. Nimestäjä: AS.

parantaa	Paikata verkkoja.	parantaa, paranna, paransi, em parantanu JUSL: parannan, -ndaa 'melius reddo, sano'. LÖNNR: parantaa 'omlaga, reparera, korrigera' LEHTISALO (FUF XXI s. 16-17) esittää sanalle vastineita useista sukukielistä. TURUSEN (KS) mukaan parantaa-verbin alkuperäinen merkitys on ollut juuri korjata.
parantaja	Verkkojen paikkaaja.	parantaja, parantaja, parantajjaa, pl. parantajjai, parantajjii JUSL: parandaja, -an 'medicus qui resarcit, läkare som bättrar'. LÖNNR: 'förbättrare, reformator, läkare'.
Parikivet (Selpuodan alue)	Parikivet	Pori, Viasvedenlahti Kaksi isoa kiveä ’Harjukarin’ (ks. tätä) kupeessa. "Ko o iha niin ko semmone pariskunta siin, suuret kivet, pualtoist parimetrii korkeit, se o ollu varmaa yks kivi joskus, mut se o jossai jääkaurel taik kosk se o hajonnu." (< H.U.) Nimestäjä: AS.
Parikivet (Säppi)	Parikivet	Luvia, Sassila, Säppi Kaksi isoa kiveä Säpin itäpuolella. "Verkot laskettii parikivil." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Paskallio	Paskallio	Luvia, Sassila, Säppi. Pieni, vedestä nouseva kallio Säpin koillispuolella. Rannalla ’Paskallion’ lähellä kaksi pientä kuoppaa, joissa vettä: ’Paskalliorapakot’. Paskallion kupeessa kaksi verkkojenlaskupaikkaa: pohjoispuolella ’Paskallionokka’ ja eteläpuolella tärkeämpi apaja ’Paskulju’. Paskulju on varsinkin kovalla etelätuulella virtaisa paikka. Paskulju ja Paskallio ovat ilmeisesti lyhenteitä sanoista ’Paskakulju’ ja ’Paskakallio’. "Kalastajak ko likkaa verkkojas, siit tullee paljo paskaa verkkoisii." (<H.U.) Nimestäjä: AS.

paskatorvi	kaakko (ilmansuunta)	paskatorvi, -torve, -torvee
paskottaa	Verkkoja'paskottaa', kun niihin tarttuu leviä ja meriruohoja.	paskottaa, paskotti, ei paskottanu LÖNNR: paskottaa 'smutsa, nedsmutsa'.
paula	Verkon ylä tai alanuora.	paula, paula, paulaa, pl. paulai, pauloi Ks. alinen-, porho-, siula- ja ylinen paula JUSL: paula, -an 'lagneus, funis reti subnexus, snara, telna'. THOMSEN (Samlede IV s. 18) kumoaa Ahlqvistin ja Donnerin väitteen paula, pakla - sanan liettualais-lättiläisestä alkuperästä. Alaviitteessä hän esittää seuraavanlaisen arvion: ”Finn. pakla macht übrgens völlig den Eindruck eines Lehnwortes aus einer indoeur. Sprache, ich sehe aber nict, dass wir die Mittel haben, es auf ein bestimmtes Wort in einer derselben sicher zuruck zufuhren.” Paulannarun valmistusta ”paularuukilla”. Kuva: Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
paulottaa	Kiinnittää paula verkkoon.	paulottaa, paulota, pauloti, em paulottanu JUSL: pauloitan, -ittaa 'funem reti subnecto, sätter telna under'.
pehupenkki	Karneeringin reunoja peittävä lauta.	Ks. penkki.

		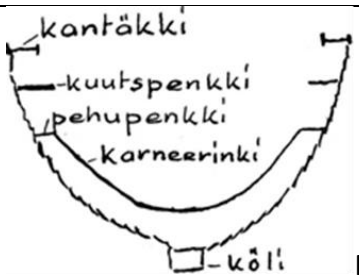 Piirros: IL.
peilata	'Meri peilaa', luodot näyttävät merestä kohonneilta.	peilaa, peilas, ei peilannu JUSL: peilan, -ata 'speculum inscipio, speglar'. STRENG (NRL s. 148): peili---, mmr. speghil, speghel, 'spegel, föresyn; exmpel', vur. spegel, mnorj. spegill 'speil', mt. speghael 'spegel' < kas. spegel. (Ks. Thomsen Den gotiske s. 206, Setälä ÄH s.141, FUF XIII s.423).
penkki	Veneen laitoja kiertävät laudat.	penkki, penki, penkii, pl.penkkei, penkkei Ks. kuutspenkki, pehupenkki JUSL: pencki, -ngin 'scamnum, bank'. SETÄLÄ (FUF XIII s. 424): penkki 'bank'--- nschw bänk. (Ahlqvist KO s. 120, Karsten G.-f.L. s. 162)
peränielu	Rysän takimmainen nielu.	Ks. nielu.
peränieluvyö	Rysän viimeisen nielun vyö.	Ks. vyö.
perätouvi	Rysän ankkuriin kiinnitetty köysi.	Ks. touvi.
perätrutti	Rysän viimeinen suippo osa.	Perätrutti, -truti, -truttii, pl.-truttei, -truttei Sanan jälkiosa luultavasti laina ruotsista: strut, -en 'tötterö'.
pesä	Silakkaverkot ja laskurit saatetaan laskea myös pesiksi.	pesä, pesä, pessää, pl. pesie, pessii, pessäi Ks. siikapesä. JUSL: pesä, -än 'nidus, bo, näste' LEHTISALO (FUF XXI s. 39) esittää vastineita etäsukukielistäkin.

		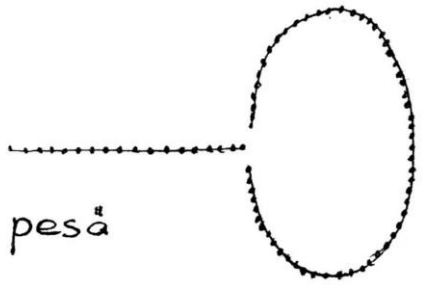 Piirros: IL.
pesäpaatti	Silakkaverkkojen pesälaskussa käytetty vene.	Ks. paatti.
peti	Veneen moottorin alla oleva lankkurakenne.	peti, peti, pettii, pl. petie, petei, petei MERISANASTO: ruots. bädd, saks. Bett, engl. bed.
Pihlavaluato	Pihlavanluoto	Pihlavaluato, -luaros Pori, Kuuminainen Luoto Kuuminaisissa."Mää ole ikäni siäl Pihlavaluaro nurkis kalastanu ja vuakrannu niit, ni mää ole nii tuttu niitte apajai kans, siin o nykyää niit huviloit ettei sin uskal oikee ennää mennäkkää."(< K.R.) Pihlavanluodon eteläkärjessä ’Pihlavaluaro nokkakivet’. ”Lasketaa päi Pihlavaluaro nokkaa, se o semmost linjaa ko pannaa." (< K.R .) "Ne (nokkakivet) o iso vere aikan veressäki viäl." (< T.K.) Pihlavanluodossa on kasvanut luonnonheinää, jota käytiin niittämässä. Tätä tarkoitusta varten oli alue jaettu ’loteiksi’, joita vuokrattiin haluaville. Joillakin oli siellä myös oma lato: ’Pihlavaluaro mettälato’. Nimestäjä: AS.
Piikkikivi	Piikkikivi	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti Iso, piikkimäinen kivi ’Isonkivenkarin’ (ks.tätä) itäpuolella. "se o iha pystys se o melkei nii ko tämmöne (näyttää) et kyl se o ja se o kovi valkoneki ain ko kajakat (= lokit) maalaa se sit ko ne istuskellee siäl." (< H.U.) Nimestäjä: AS.

Pikkukivet	Pikkukivet	Luvia, Sassila, Säppi. Kiviryhmä Säpin itärannalla. "Pikkukivist otettii sit vaa kurssii." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Pikkupräälä	Pikku-Präälä	Luvia, Sassila, Säppi. Pieni kallioryhmä Säpin lounaispuolen edustalla ’Präälän’ (ks. tätä) eteläpuolella. Pikku-Präälän ympärillä kala-apajia. Nimestäjä: AS.
Pikkuranta	Pikkuranta	Pori, Viasvesi, Makholma Makholman kalarannasta erottuva vesialue, joka ulottuu lähes Makholman isolle tielle asti. Pikkuranta on osittain vetinen osittain kuiva. Vetisyys riippuu lähinnä meriveden korkeudesta. Jos vesi ei ole epätavallisen korkealla, pääsee Pikkurannasta kiviä pitkin Kotokariin (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
Pikkupolsteeki	Pikkupolsteeki	Pori, Viasvedenlahti. Kivi Isonpolsteekin eteläpuolella. Nimestäjä: AS.
piäli	Rysän sivuaita.	piäli, piäle , piält, pl. piälte, piälii JUSL: pieli, -len ’postis, dörträ, dörgåta'. TURUNEN (KS) selittää sanan Setälään (SUSA XXX5 s. 93) viitaten uralilaiselta ajalta peräisin olevaksi.
piiskata	Hakata verkosta pois siihen tarttunut' merenpaska'.	piiskat, piiskaa, piiskasi, em piiskannu Juhdannainen sanasta piiska, joka puolestaan on ruotsalainen laina. (Ahlqvist KO s. 116, Turunen KS).
piitta	Veneen tuhto eli penkki.	piitta, piita, piittaa, pl.piittai, piittoi Ks. förmasto-, keskimasto-, kotti- ja soutupiitta JUSL: piitta, -itan 'sedile in cymba, säte i båten, roderbänk'. STRENG (NRL s. 154): s. piitta -- ruots. murt. bita 'bräde i båten, norj.murt. bite, mnorj. biti. (Setälä FUF XIII s. 425, Karsten G.-f. L. s. 159)

pikkupaatti	soutuvene	Ks. paatti.
Pikku-saukokivet	Pikku-Saukonkivet	Pori, Viasvedenlahti, Räyhä. Kivet, jotka ovat saaneet nimensä vieressä olevien kivien mukaan (ks. Isot-Saukonkivet). Nimestäjä: AS.
Pikkuselkkivi	Pikkuselkäkivi	Pori, Viasvedenlahti. Kivi Selkäkivestä länteen päin. Karikko Pikkuselkäkiven ja Selkäkiven välillä: ’Selkkivekari’ tai ’Pikkuselkkivekari’. Nimestäjä: AS.
Pikkutörrö	Pikku-Törrö	Luvia, Sassila, Säppi Jäykän piikkimäinen pieni pensas Törrön ja Krävelinnokan välissä. Nimestäjä: AS.
pilivinnii seilata	Purjehtia luovien vastatuuleen, kryssätä.	Ks. seilata. LÖNNR: piiliwinti 'bidewind'. STJERNCREUTZ: ruots. bi-de-vind, tansk. bi-de-vind, saks. bey dem winde, holl. by-de-vind. MERISANASTO : ruots. segla bide vind, saks. dicht bei dem Winde segeln. OJANSUU (Suomenk. tutk. työm. I s. 173): ” piitavinniituul: mennä piitavinnituulta (Tytärs.), piidivint purjutama (Hiidenmaa), bei dem, gegen den Wind segeln, pressen. Luultavasti alisaks. laina.
Pillupulla	Pillunpulla	Pori, Viasvedenlahti Pieni, pyöreä kari ’Santakarin’ (ks. tätä) poukamassa. (Tämän nimen antoi ainoastaan Heikki Urpuriutta, joka kuitenkin, myöntävät kyläläiset, tuntee nämä rannat parhaiten. "ko tua Makholma Jussi-vainaa, niit vanhoi Makholma veljeksii, sano "olik sä siäl kalastamas siäl Pillupulla kyljes”, ko se oli semmone rapakko keskel siäl." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
pinni	Vappeiden naula.	pinni, pinni, pinnii, pl. pinnei, pinnei JUSL: pinni, -in ’clacus ligneum, pinne' Ruotsal. laina: pinne, -en 'puikko, nappula, puola, piikki'.

piseffi	Ahven- tai siikaverkko.	piseffi, piseffi, piseffii, pl. piseffeitte, piseffeit Makholmalaiset selittävät Räyhän saarella asuneen, 1920-luvun puolivälissä hukkuneen, 'Räyhän sedän' ottaneen käytäntöön piseffi-nimityksen.
Pitkäkari	Pitkäkari	Pitkäkari, Pitkäskaris Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti. Pitkänomainen, keskeltä "pulskiintuva" saari ’Harjukarin’ ja ’Maakarin’ (ks. näitä) välissä. Saaren merenpuoleisin kärki on· ’Ulkonokka’ ja maanpuoleisin ’Maanokka’. Saari kuuluu ’Selpuodankareihin’ (ks.tätä}. Nimestäjä: AS.
Pooki	Pooki	Luvia, Sassila, Säppi. ’Säpinmajakan’ (ks. ’Säppi’) kansanomainen nimitys. Rinnakkaisnimi: ’Fyyri’ (ks. tätä). Useimmiten kuitenkin ’Säpinpooki’ ja ’Säpinfyyri’ (ks.Säppi). Pookin mukaan on saanut nimensä majakkamestarin asuinpaikka ’Pookila’, joka sijaitsi majakan ympärillä. Nykyään Pookila on ilman vakinaisia asukkaita, koska majakkamestaria ei enää tarvita. Nimestäjä: AS.
Pohjasäppi	Pohjansäppi	Luvia, Sassila, Säppi, Hakkiluoto. Säpin se koillisin ja pohjoisin osa (R:no 1:22), joka kuuluu (1975) Antti ja Kalle Hakkiluodon perikunnalle. Katso myös Etelänsäppi. Nimestäjä: AS.
Poponiämi	Poponniemi	Luvia, Sassila, Säppi. Niemi Säpin pohjoisreunalla. Saanut nimensä niemessä olevan kesämökin edesmenneen omistajan (Lasse Välimäki k. 1998) lempinimen mukaan. Lintuharrastajien antama nimi. Nimestäjä: LL ja Wahlroos 2008, s. 146.

porhokivi	Silakkaverkon alisen paulan painokivi.	Ks.kivi. LÖNNR: porho 'sänksten på klabbkrok och nät'. 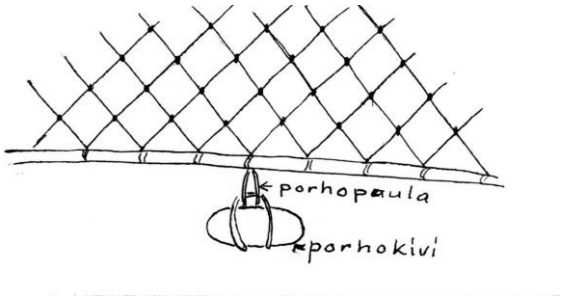 Piirros: IL.
porhopaula	Porhokiven kiinnityslenkki.	Ks. paula ja porhokivi (kuva).
porkari	Kalakauppias	porkari, porkari, porkari, pl. porkareitte, porkareit HiljaTakalan murrejutussa (Suomen kansan murrekirja s. 125) sana esiintyy muodossa ’borgareill ei ollu…’ Sana nähtävästi ruotsalainen laina: borga ’köpa l. sälja på kredit', borgare ’porvari'. TAMM arvele etymologisessa sanakirjassaan muinaisruotsin borghare -sanan olevan keskisaksalaisen lainan: borgere 'stadsbo'.
potkopuu	Veneessä oleva soutajan jalkatuki.	potkopuu, -puu, -puut, pl. -puitte, -puit
Prakala	Prakala	Luvia, Sassila, Säppi. Niemeke Säpin länsipuolella. Enemmän käytetään kuitenkin rinnakkaisnimeä ’Prakalaharju’. Sanan alkuperä on makholmalaisille tuntematon. Niemen päässä pieni kallioinen kari: ’Prakalaletto’ . "Semmone kuahuva letto kon ei ol pinnallakkaa mukko hyvi vähäl verel." (<H.U.) Maanmittaushallituksen kartassa, joka on painettu v.1962, on nimi Prahala, jota eivät ainakaan makholmalaiset käyttäneet (ilmeisesti painovirhe). Nimestäjä: AS.
prantti	Syvän ja matalan raja meressä.	prantti, pranti, pranttii Ks. maaprantti, ulkoprantti Ruots. brant, -en 'jyrkänne, äyräs, törmä, parras'.

priili	Pitkä tanko, jonka avulla purje työnnetään ylös.	priili, priili, priilii, pl. priilei, priilei STRENG (NRL s.164): s. priili, -- vur. prijl 'stylus', joka on sama kuin uusruotsin pren, mt. prin 'pren' < kas. preen(e), priin.
prykit	laituri	prykit, prykkei, prykei STRENG (NRL s. 168): pryki ‘coctio cerevisiae’ -- vur. brygd ‘coctura cerevisiae’, mmr. brug ‘brygd, det som brygges’. ”Möljä”eli ”prykkeet” Katiskalahden rannassa 1950. Valokuva: E. Havukari. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
prykkeet	laituri	prykkeet, prykkeitte, prykkeit STJERNCREUTZ : ruots. brygga ’brobänk, proopåenkki, aluksen korjaussilta, lastaussilta. Haminoista mereen rakennettu silta, jonka kylkeen alukset uivat lastausta, lossausta ja kööli-haalausta eli korjausta varten.’
Prääla	Prääla	Luvia, Sassila, Säppi. Pitkänomainen kalliojono jonkin matkan päässä Säpistä lounaaseen. ’Prääla’ ympärillä on kala-apajia. "Mut verkoil mennää yleensä Prääla taa ei tääl eres koskaa lasketakkaa mukko jottai siikaverkkoo.” (<H.U.) Prääla -sanan alkuperä on tuntematon. Nimestäjä: AS.

puristaa	Pudistaa silakoita verkosta.	puristaa, puristaa, puristi, em puristanu RENV: pudistan, -aa 'quasso l. agito tremulum quid concutio e.c. stipulasut frumentum in triturando decidat, G. schütteln, aus-schütteln, rütteln. Y.H. TOIVONEN (FUF XIX s. 84) esittää sanalle vastineita useista sukukielistä. Irrottaa ja ravistella silakoita verkosta.
puhti	Inaa vedettäessä muodostuva peräpussi.	puhti, puhti, puhtii, pl. puhtei, puhtei RENV: puhti, -hdin l.-htin 'sinus, flexus, G. Bucht, Beugung'. Ruots. bukt, -en', mutka, lahti'.
pulla	Verkon kannatuskorkki. 	pulla, pulla, pullaa, pl.pullai, pullii Sana voi kenties olla laina ruotsin sanasta bulle, -en pyöry, pyörykkä'. Mahdollisempaa on kuitenkin, että 'pulla'on vanha suomalainen ’kaarnaa’ merkitsevä sana, kuten prof. Rapola arvelee. 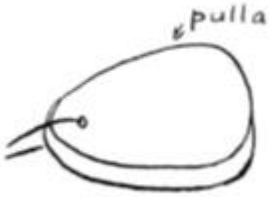 Piirros: IL. Valokuva: Verkkoa kannetaan veneeseen pesälaskuun lähdettäessä. Verkon yläpaulassa on pullia eli kohoja. Kuva: E. Havukari. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997.
pullata	Olla kohollaan.	pullaa, pullas, ei pullannu Verkko 'pullaa' kun se on meressä niin, että korkit (kohot) näkyvät pinnalla.
pullottaa	Kiinnittää 'pulla' verkkoon.	pullottaa, pullota, pulloti, em pullottanu.
pulluri	Kolmas mies veneessä, joka veneen takaosassa laskee ylistä paulaa.	Ks. pulla.
pumppu	Veneen pohjalle kertyvän veden poistolaite.	pumppu, pumpu, pumppuu, pl. pumppui, pumppui JUSL: pumppu, -mbun ’diabetes, pump’

		STJERNCREUTZ: ruots. pump, tansk. pompe, saks. pumpe, engl. pump, ransk. pompe. STRENG (NRL s. 170): s. pumppu --- vur. pump, mt. pump(e) < kas. pumpe. (Ahlqvist KO s. 160, Karsten G.-f. L. s. 161).
Pualvälikari	Puolivälinkari	Pori, Kuuminainen, Pihlavanluoto. Pihlavanluodon kaakkoiskolkka. Sen eteläosassa niittylotti: ’Pualvälikari eteläinepuali’. "Niittulotis käytii heinää tekemäs aikoinas." (<K.R.) Nimestäjä: AS.
puari	Verkkovaja, kalastajan varasto.	puari, puari, puarii, pl. puarei, puarei Ks. meripuari, rantapuari (<T.K.) RENV: puoti, -din 'taberna, cella, granarium, G. Bude'. STRENG (NRL s. 172): s. 'puoti, -din 'taberna, cella, granarium", ---mmr. both 'bod i sht. för kortare vistelse uppförd koja eller skjul; salubod; visthus', vur. bodh 'taberna', mnorj. buth 'opholdsste d; Telt; et Slags Hus eller bygning i Kjöbstads gaard', mt. bod 'hytte, lille hus' = kys. buode, uys. Bude, kas. boode. Kuva. “Rantapuari“ . Valok. I. Teräsmaa. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997. Nimestäjä: IL ja LL.
Punanekari	Punainenkari	Punanekari , Punaselkaril Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti.

		Pieni, punertavien kivien muodostama kari lähellä ’Joutsenkaria’. Nimestäjä: AS.
Punanereimari	Punainenreimari	Punanereimari, punaselreimaril Pori, Viasvedenlahti. Reimari, joka on pystytetty varoittamaan kalastajia ja muita merenkulkijoita Räyhän ja Säpin välissä olevasta matalikosta. Rinnakkaisnimi: ’Lännenreimari’ (ks. tätä). Lähistöllä myös muita reimareita: ’Mustanmatalanreimari ’(ks. ’Mustamatala’), ’Välimatalanreimari ’(ks. ’Välimatala’) ja ’Ristireimari’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
Punasereimari-lasku	Punaisenreimarinlasku	Punasereimarilasku :-l. Punaisenreimarin kohdalla hyvä kala-apaja. "siäl o sit kaikist parempaa, se o semmone verkkolasku. Mennää Punasereimaril laskul sanotaa ko lähretää laskemaa, ni sillo kaikki tiätää mihi mennää vaik o meri täyn noit samoi reimareit." (<. H.U.) Nimestäjä: AS.
Punokivi	Punokivi	Pori, Makholma, Isoranta. Punertava kivi lähellä Kirrakaria. Lokit ja kirrat istuvat Punokivellä (joskus pelkästään ’Puno’) ja vahtivat kotisaartaan. Nimestäjä: AS.
puppura	Laskurin koho. 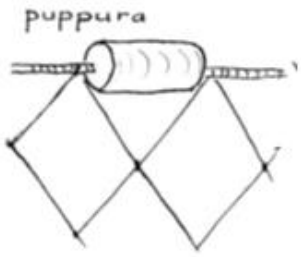 Piirros: IL.	puppura, puppura, puppuraa, pl. puppuroitte, puppuroit Usein tuohesta tehty rulla.

		 Kuva: Tuohirullapuppurat laskuriverkon yläpaulassa Männistön kotimuseolla. Valokuva: JE.
Pura ulkolasku	Pudanulkolasku	Pura ulkolasku : -l Pori, Viasvedenlahti Vedenalainen kallio, jota lähimpänä mantereella on Luvian Pudannokka. Pudanulkolasku on kala-apaja, varsinkin silakkaverkkoapaja. V. 1962 painetussa maanmittaushallituksen kartassa on murteellinen muoto 'Puranulkolasku'. Sen sijaan ko. Luvian niemenkärki on muodossa 'Pudannokka'. Nimestäjä: AS.
purilat	Kaksi 3-4 m pitkää pyöreää puun riukua 	purilat, puriloitte, puriloit Rinnakkaisnimi turilat (ei liene käytetty Makholmassa). Itä-Suomessa nimellä ‘sapilaat’ Ks. Paarit. JUSL: purilat 'traha, gestatoria, släpor'. SETÄLÄ (FUF XIII s. 430) purilas, purila, purilo 'tragbahre ; ‘ein primitives fuhrwerk aus zwei langen stangen bestehend; fischgabel’ < germ. burilaz, akk. burial m. buriloo f. ‘bahre’, zu dem st. ber- ‘tragen’. (Vrt Karsten G.-f.L. s. 195). Käytetään kahden kannettavana kantovälineenä mm. verkkojen kannossa ja niittyheinän keruussa. Valokuva: Laskureita kannetaan veneeseen ”paareilla” eli ”purilailla”. Kantoväline koostuu

		kahdesta noin 3 m pituisesta riukupuusta. Valokuva: I. Teräsmaa. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997. Nimestäjät: IL ja LL.
puska	pensas	puska, puska, puskaan, puskas, pl. puskat, puskii
Puskala	Puskala	Luvia, Sassila, Säppi. Tontti ja asuinrakennus Säpin pohjoisosassa. Makholmalaiset muistavat siellä asuneen Wickström (tai Qvickström) -nimisen kalastajan. Nimensä sen arvellaan saaneen ympäristön runsaasta pensastosta, puskista. Puskalasta etelään päin sijaitsee ’Puskalaniittu’. "Ko se Aaro (Qvickström) niitti sit tual Puskalaniitul vikatteel ja kovi kuuma oli ja riisu kaikki iha költösilles ja niitti ja Johanssoni semmone poikamiäs siält puu takkaa katteli sit ja Aaro kehu (=sanoi) et se katto niinko minkki minnuu silmät päkilläs."(< H.U.) Nimestäjä: AS.
puulenki	Veneen runko.	puulenki, puulenki, puulenki, pl. puulenkei, puulenkei Prof. RAPOLAN arvelun mukaan sana voi olla johdettavissa englannista: boat length.
päästäjä	Silakkaverkon pudistaja.	päästäjä, päästäjä, päästäjää, pl. päästäjäi, päästäjii JUSL: päästäjä, -än 'solvens, liberator, som löser, gör frij'.
päästää	Pudistaa silakoita verkosta.	päästää, päästää, päästi, em päästäny JUSL: päästän, päästää 'sino, solvo, dimitto, släpper, löser'.
Ranta	Ranta	Ranta, Rannas, Rantaa Pori, Preiviiki, Makholma Makholman kalarannan yksi nimitys. Nuoremmat kyläläiset puhuvat Rannasta, vanhemmat

		enemmän Isostarannasta. Rantaan menevä tie: ’Rantatiä’ tai ’Rantakuja’.
Rantane	Rantanen	Pori, Preiviiki, Makholma Tölli lähellä ’Fressaviikia’. Vieressä Michelson. Vanha-Rantanen muistetaan ”oikeana metsästäjänä”. Hän on jättänyt jälkeensä kaksi paikannimeä: ’Fressaviiki’ (ks.tätä) ja ’Rantaseloukko’. Jälkimmäinen on rannalla Maakarin ja Santakarin välissä sijaitseva poukama. Vanha-Rantanen kävi siellä keväisin pyytämässä haukia. Nimestäjä: AS.
rantapuari	Rannalla oleva verkkovaja.	Ks. puari
rauta	rauta	rauta, raura, rautaa, pl. rautai, rautoi Ks. kölirauta, ruorirauta. THOMSEN (Den gotiskes. 209): s. rauta --- muinaisskand. rauthi 'ferrum ochraceum, myremalm'. (Ahlqyist KO s. 62-63, Setälä FUF XIII s. 437, Karsten G.-f. L. s. 199.).
rehto	Mereen laskettu verkkorivi.	rehto, rehro, rehtoo, pl. rehtoje, rehtoi RENV: rehto, -don 'pers saepis brevior, dimensio saepiscohaerens'. LÖNNR: rehto, rehdon 'not vaktssträckan närmare uppdragningvaken’. Y.H.TOIVONEN (Suomen Museo 25:19) arvelee sanan alkuperän olevan löydettävissä germaaniselta taholta, esim. ruotsin ’rätt’ tai saksan ’recht’-sanojen alkugermaaninen muoto on ollut ’rehta’. Suomessa sanaa yleisesti käytetään aidan tai sen osan nimenä.
reimari	reimari	meriväylän merkki
reisi	Nuotan reisi.	reisi, reire, reit, pl. reisie, reisii JUSL: reisi, -iden ‘femur, lår’ RENV: nuotan reisi 'pars altera lateralis saenae

		extensae'. DONNER (VW 3: 124) esittää sanalle useista sukukielistä vastineita.
Renkaskari	Rengaskari	Renkaskari :-s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti. Pitkänomainen saari jonkin matkan päässä Makholmasta pohjoiseen. Rengaskarissa käydään kesäisin poimimassa mansikoita ja paistattelemassa päivää. Saaren kivikkoiset rannat ovat lokkien ja muiden vesilintujen valloittamat. Rengaskarissa kasvaa tyrnipensaita, tönöttääpä keskellä saarta yksinäinen pihlajakin. Rengaskarin eteläpäässä on iso kivi, jonka päälle on kasattu valkoiseksi maalattu kiviröykkiö: ’Renkaskari törö’. "Se o käsi rakennettu sillo jo ko minunki velipoikani oli semmone rippikouluikäne, siit o ny jo kuuskymmentviis vuat ja se o ollu hyvä merkki esimerkiks ko tullee sumul ja sit ko se nährää ni tiätää hyvi mis ollaa sit."(< H.U.) Rengaskarin eteläedustalla meressä kivi: ’Renkaskivi’. "Siin o renkaski ollu, enne ko tuli halkojahtei lastaamaa ni ne pantii tähä renkaasee kii. Ne jahtit sai vapaasti kiärtää ympäri. Se renkas oli niin ko ankkurin siin." (< H.U.) Nimestäjä: AS.
retari	Kalastaja, jolla on apumies palveluksessaan.	retari, retari, retarii, pl. retareitte, retareit STJERNCREUTZ: "Se on aluksen omistaja eli isäntä.” Ruots. redare, saks. rheder, tansk. redare, holl. reeder.
rispa	Kantäkin reunalauta.	rispa, rispa, rispaa, pl.rispai, rispoi Ks. sisärispa, ulkorispa.
Ristireimari	Ristireimari	Ristireimari:-l Pori, Viasvedenlahti, Räyhä. Reimari, joka varoittaa matalikosta Räyhästä Mäntyluotoon päin lähdettäessä.

		Muita reimareita: ’Mustanmatalanreimari ’(ks. ’Mustamatala’), ’Punainenreimari’ (ks. tätä) ja ’Välimatalanreimari’ (ks. ’Välimatala’). "Siäl o kauhee syvä vesi (matalikon ympärillä) ja vällii saaraa tavattomasti siikojaki." (< K.R.) Nimestäjä: AS.
riutta	riutta	riutta, riutta, riuttaa pl. riuttai, riuttoi Vedenalainen kivikko, joka on pitkänomaisena meren pohjassa. Nimestäjä: AS.
Roomanni	Roomanni	Pori, Viasvedenlahti. Pieni kivirykelmä ’Willmanninloukon’ suulla. Nimen alkuperä tuntematon. Nimestäjä: AS.
rulla	rulla	rulla, rulla, rullaa, pl. rullai, rullii JUSL: rulla, -an 'verticillum coli, rulle'. STRENG (NRL s. 190): s. rulla ---mt. rulle < kas. rolle.
Ruahokari	Ruohokari	Ruahokari : -s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti. Niemi ’Mansikkaluodon’ (ks. tätä) eteläpuolella. Nykyään (1975) nämä jo yhtenäisenä maa-alueena. Tähän alueeseen on vähitellen kiinnittymässä myös ’Leppäkari’ (ks.tätä). "Ruahokaris o tehty heinää aikoinas.” (< K.R.) Nimestäjä: AS.
ruari	Veneen peräsin, ruori.	ruari, ruari, ruarii, pl. ruarei, ruarei RENV: ruori, -in 'clavus remi, remus, remigium, gubernaculum, G.Rudernagel, Steuerruder'. Ruotsiksi roder.

		  Kalastajan itse tekemä ruori Männistön kotimuseossa. Ruarispinna ja ruarirauta. Kuva: LL.
ruarimies	Peränpitäjä, veneen ohjaaja.	Ks. mies.
ruarirauta	Rauta, johon peräsin pannaan.	Ks. rauta.
ruarispinna	Peräsimen ohjaustanko.	ruarispinna, -pinna, -pinnaa, pl.-pinnai, -pinnoi LÖNNR: ruoripinna'rorpinne'. STJERNCRCUTZ: ruots. rorpinne, tansk. roerpind, saks. ruderpinne, holl. rorrpinne
ruuhi	Pumppuun kiinnitettävä puinen kouru, jota myöten vesi johdetaan veneestä.	ruuhi, ruuhe, ruuht, pl. ruuhte, ruuhii SETÄLÄ (FUF XIII s. 445): s. ruuhi < germ. druhi. (Ahlqvist KO s. 150, Karsten G.-f. L. s. 105)
ruuma	Veneen pohja-osa.	ruuma, ruuma, ruumaa, pl. ruumai, ruumii Ks. kalaruuma, koneruuma RENV: ruuma, an ‘locus, sptium’, G. Raum, Platz LÖNNR: laivanruuma 'skepprum, lastrum, rummet'. STJERNCREUTZ: ruots. rummet, tansk. rummet, saks. rumpf, holl. romp.

Ruumishuane	Ruumishuone	Luvia, Sassila, Säppi. Ampumavarasto lähellä ’Lännennokkaa’ (ks.tätä). "Sitä sanotaa ruumishuaneeks siit asti ko ne Saturnukse (ks. ’Saturnuksen kallio’) miähet viätii sin." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
rysä	rysä	rysä, rysä, ryssää' pl. ryssäi ' ryssii JUSL: rysä, -än 'nassa, ryssia’, KALIMA (OL s. 208) pitää sanaa germaanisena lainana. Kuva: Rysä Makholman Kalarannassa 1949. Valokuva: E. Havukari. Satakunnan Museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere 1997. Piirros seuraavalla sivulla (IL): Rysän eri osat ja niiden nimet.

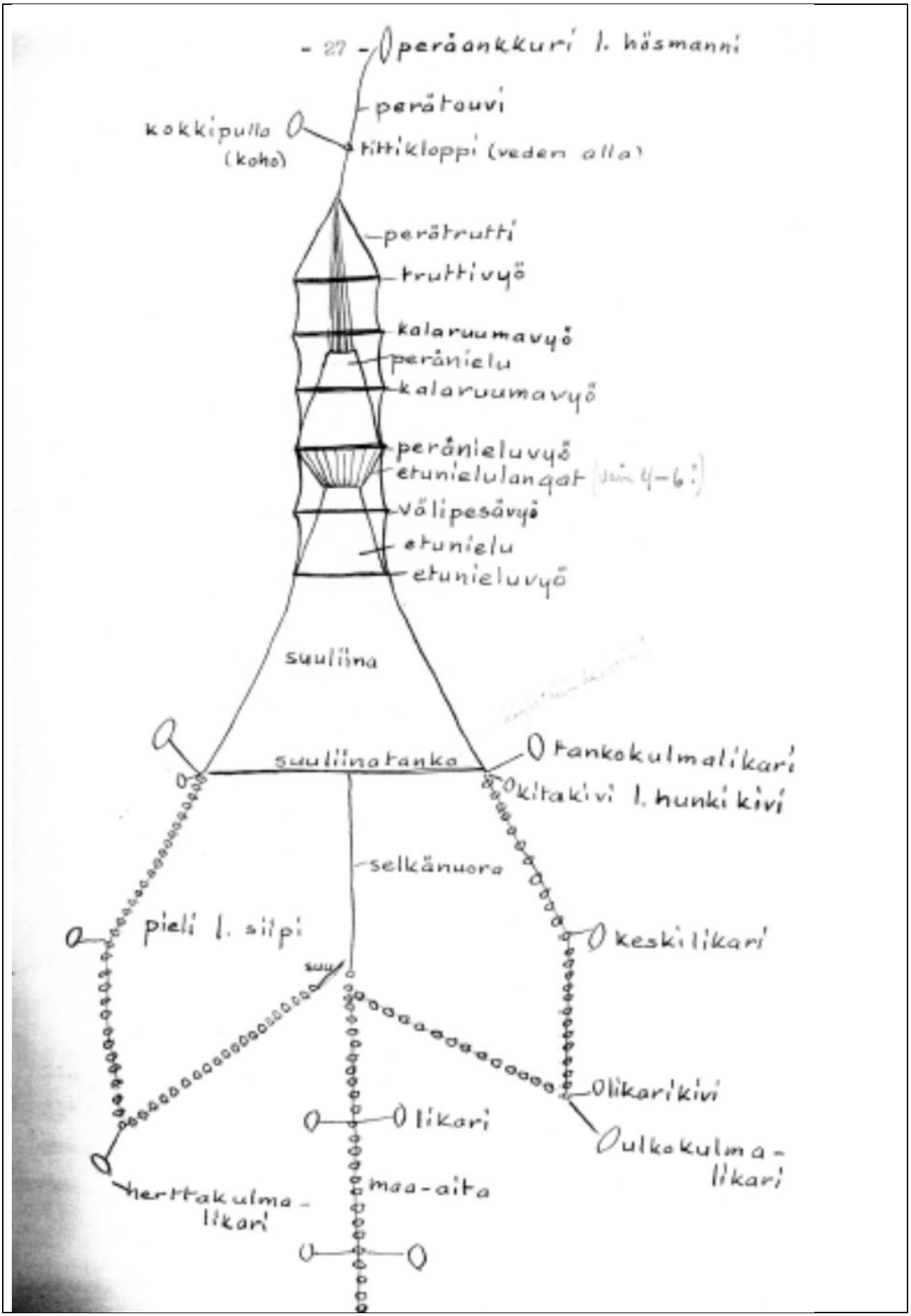
- 27 -
peräankkuri l. hösmanni
perätouvi
kokkipulla (koho)
tittikloppi (veden alla)
perätrutti
truttivyö
kalaruumavyö
peränielu
kalaruumavyö
peränieluvyö
etunielulangat
välipesävyö
etunielu
etunieluvyö
suuliina
suuliinatanko
tankokulmalikari
kitakivi l. hunkikivi
selkänuora
pieli l. silpi
keskilikari
suu
likarikivi
likari
ulkokulma-likari
maa-aita
herttakulma-likari

Räyhä	Räyhä	Räyhä : -s Pori,Viasvedenlahti. Saariryhmä Säpin-reitin varrella. Makholmasta on Räyhään noin 7 km ja Räyhästä on Säppiin noin 3 km. Saariryhmän omistaa valtio (haltijana Metsähallitus). Se kuuluu Porin kaupunkiin ja Selkämeren kansallispuistoon. Räyhän saariryhmään kuuluu useita saaria: ’Iso-Räyhä’, ’Lännen-Räyhä’, ’Luoteen-Räyhä’, ’Väli-Räyhä’ ja ’Idän-Räyhä’ (ks.näitä). "ko mennää Räyhää ni siäl o sit kaikki ne Räyhät. Sit ko verkkooki lasketaa ni sit saaraa laske mihi vaa mut Räyhää mennää." (< K.R.) b) Räyhäksi kutsutaan myös joskus saariryhmän isointa saarta (useimmiten kuitenkin ’Iso-Räyhä’). Nuoremmat paikkakuntalaiset käyttävät tätä nimeä, koska heidän ei tarvitse erotella eri Räyhiä toisistaan. Räyhän eteläpuolella pistää merestä esiin ’Räyhäkivi’ . ”verkoil mennää Räyhäkive kohtaa”. (< K.R.) Räyhän eteläkärjessä iso ’Räyhänokkakivi’. "Se o siäl maal iha siin noka pääs." (< K.R.) Nimestäjä: AS.
rääki	Olla rääkissä	rääki, rääki, rääkii rääkipyynti=kalastaa ajoverkoilla Ruots. vräka' 'ajelehtia'.
rääkipaatti	Rääkikalastuksessa käytetty vene.	Ks. paatti.
rääkät	Käydä ajoverkoilla.	rääkät, rääkää, rääkkäsi, en rääkänny
Sakarimatala	Sakarinmatala	Sakarimatala, -l Luvia, Sassila, Säppi. Säpistä jonkin matkaa koilliseen oleva matalikko. "Se o hyvä silakkapesäpaikka." (<H.U.) Sakari-nimistä henkilöä, jonka mukaan matala olisi saanut nimensä, ei muistettu Makholmassa. Nimestäjä: AS.

Salaletto	Salaletto	Salaletto, -letol Luvia, Sassila, Säppi. Säpin pohjoispuolella oleva vedenalainen kallio. Salaleton kohdalla on kala-apaja. ’Salaleton’ ja Säpin välissä on ’Letto’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
sammakka	Airon hankaimen rautainen kiinnitin.	sammakka, sammaka, sammakkaa, pl. sammakkai, sammakoit LÖNNR: sammakka (mm.) 'lappen på plogstången, genom hvilka båda ploggrenarna gå; sten- l. jernklots, hvarpå qvarnhjulet l. trällan hvilar'. SETÄLÄ (Sammon arvoitus s. 484) toteaa, että sammakko, sammakka esiintyy usein sekä yksinään että eräissä yhteyksissä 'tuen, alustan' merkityksessä ja esittää lukuisia esimerkkejä, joiden joukossa tosin ei ole hankaimen kiinnitintä, mutta sen voi kuitenkin olettaa samanlaisiin tapauksiin kuuluvaksi. Kaksi versiota sammakasta. Piirros: IL. 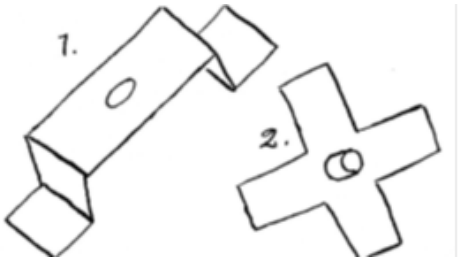
santa	hiekka	
Santakari	Santakari	Pori, Viasvesi, Makholma Santakari myös ‘Santuuri’. Alue rannalla ’Kotokarista’ (ks. tätä) Viasvedelle päin. Alue on hiekkainen, santainen, sieltä on haettu hiekkaa eri tarkoituksiin. Santakarissa meren kynnyksellä ’Santakarikivi’, iso, noin neljä metriä korkea kivi. "Ko jättiläine o tullu tualt Viasvere pualt ja astunut ni se o ollu vähä liika pitkä askel, kun ei se ol vittiny jalkojas kastel ettei se ol viittiny toho rapakkoo keskel astuu toho Viasvere lahtee, ni se o astunu siihe (=Santakarin rantaan) ja se (=kivi] o ollu liivitaskus ja se o puronnu siält siihe ja se o jääny sit. (<H.U.) Nimestäjä: AS.

sarelva	Puinen verkonmerkki. 	sarelva, sarelva, sarelvaa, pl. sarelvai, sarelvii LÖNNR: saderwa 'på vattnet flytande märke för nät'. WESSMAN esittää murresanakirjassaan sanan sara 'notföte mitt över noten i dess bakre del'. Sarelva voi olla tästä lähtöisin. Toisaalta olisi mahdollista yhdistää se ‘sataa’ -pesyeeseen, joka alkujaan on merkinnyt putoamista. Kuva: Sarelva, jossa kalastajan puumerkki Männistön kotimuseossa. Valokuva: LL. 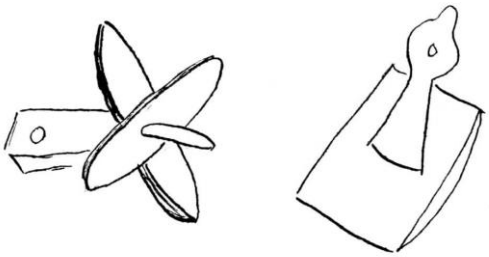 Sarelvamalleja. Piirros: IL.
satama	satama	satama, satama, satamaa, pl.satamai, satamii JUSL: ’satama, -an 'portus, hamn'. HAKULINEN on esittänyt sanalle lähisukukielisiä. vastineita ja yhdistänyt sen sataa-pesyeeseen. Sanan merkityskehitys on elliptinen: paikka, johon laiva laskee, laivan satamapaikka.
Satula	Satula	Pori, Viasvedenlahti, Makholma. Hevosen satulaa muistuttava kivi ’Kotokarin’ lähellä olevassa kiviryhmässä. Nimestäjä: AS.
Saturnukse-kallio	Saturnuksenkallio	Luvia, Sassila, Säppi. Kallio Säpin lounaisrannalla. Se on saanut nimensä 6.-7.11. välisenä yönä 1947 Reposaaren Tahkoluodon edustalla karille ajaneen ja haaksirikkoutuneen laivan mukaan. "Ko se Saturnus ajo Reposaare takarannal karil. Semmone takatuuppari, semmone laiva ja siit meni seittämä miäst sit pelastusvenneesee ja se oli kol neljä päivää ja ajautu tän Prälä taa rannal, Kustaafssoni katteli kiikaril ja näki ko yhre miähe viippas (=heilui) käsi sillai ulkopualel, ne oli kuallu

		sillo sit kaikki. Kapteeni ja perämiäs löyrettii sit täält myähemmi täst rannalt, pelastusvene verettii tähä kalliol ja siin o viäläki jottai rissaa jälleil." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
Saukokivet	Saukonkivet	Viasvedenlahti, Räyhä. Kiviryhmä ’Ison-Räyhän’ koillispuolella. Saukonkiviin kuuluvat ’Isot-Saukonkivet’ ja ’Pikku-Saukonkivet’ (ks. näitä). Nimestäjä: AS.
seilata	purjehtia	seilat, seilaa, seilas, en seilannu Ks. seilata harakkaa ja pilivinnii. MERISANASTO: ruots. segla, saks. segeln, engl. to sail. SETÄLÄ (FUF XIII s. 449): seilaan inf. seilata 'segeln'---nschw. segla ’id’.
seili	purje	seili, seili, seilii, pl.seilei, seilei. Ks. ahterseili, fokka, föörseili, iso möysaami, keskiseili, tormiseili' JUSL: seili, -in' velum, segel'. STJERNCREUTZ: ruots. segel, tansk. seil, saks. segel, holl. zeil, engl. sail.
seilipaatti	purjevene	Ks. paatti.
Selkkivi	Selkäkivi	Pori, Viasvedenlahti, Makholma. Yksinäinen kivi väylän eli venereitin vieressä. Selkäkivestä jonkin matkaa luoteeseen: ’Selkkivepohjapualinekari ’, jota nykyään kutsutaan ’Viidensiiankariksi’ (ks. tätä). Katso myös ’Pikkuselkäkivi’. Nimestäjä: AS.
Selkämatala	Selkämatala	Pori, Viasvedenlahti ’Idän-Räyhästä’ (ks.tätä) Makholmaan päin mentäessä on reitillä vähän väliä matalikkoa, moreeniharjanteita. Tätä matalikkojonoa kutsutaan yhteisellä nimellä ’Selkämatalaksi’. Nimestäjä: AS.

selkänuora	Rysässä oleva nuora.	Ks.nuora.
Selpuodankarit	Selpuodankarit	Pori, Viasvedenlahti. Yhteisnimitys kolmen saaren muodostamalle saarirykelmälle Makholmasta etelään. Nämä kolme saarta ovat: maanpuoleisin ’Maakari’, keskimmäinen ’Pitkäkari’ ja ulommaisin ’Harjukari’ (ks.näitä). ’Selpuodankarit’ kuuluvat preiviikiläisten omistukseen ja ovat olleet tähän asti (1970-luku) yhteistä ns. vesijättömaata. Nyt (1970-luvulla) saaria ollaan jakamassa omistajilleen. Nimen alkuperä on tuntematon. Voitaneen johtaa ruotsalaisesta båda-sanasta, jota on käytetty merenpohjasta nousevan, mutta veden pinnan alaisen kala-apajan nimityksestä. Båda-apajan nimitys tunnetaan mm. Merikarvialla (Mellanoura 2015). Bådan kohdalla meri kohisee eri tavalla, joten båda-nimitys liittynee myös kalastajan äänimaisemaan. Nimestäjä: AS.
siika	Siika (*Coregonus lavaretus*)	siika, siia, siikaa, pl. siikai, siikoi JUSL: sijka, -ijan 'turdus (piscis), sijk’. RENV: siika, siian 'salmo lavaretus, G. Schnepel'. KALIMA (OL s. 217) pitää sanaa skandinavisena lainana, vrt. muin. tanska. sig, ruots. sik, muin.norj. siikr.
Siikakari	Siikakari	Pori, Viasvedenlahti. Tuskin näkyvä kari ’Kulharin’ ja ’Sokerstoppakarin’ (ks. näitä) välissä. "Se o hyvä siika-apaja ollu maailmas." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
siikapesä	siikapesä	Ks. pesä. Siikaverkot lasketaan pesiksi, jotka saavat olla meressä useampiakin päiviä.
siima	siima	siima, siima, siima, pl. siimai, siimoi JUSL: sijma, -an ‘filum l. lorum ex scapo pendens, scutica, snöre, ref, piska'.

		THOMSEN (Den gotiske s. 214) siima = muin. skand siimi, muin. engl. siima. (Ahlqvist KO s.158, Setälä FUF XIII s.450).
siipi	Rysän siipi.	siipi, siive, siipee, pl. siipei, siipii JUSL: sijpi, -ijwen ’ala, vinge’ SETÄLÄ (ÄH s. 9) pitää sanan historiaa epäselvänä ja esittää useista sukukielistä vastineita kuten DONNERKIN (VW 2:69).
siipuula	Veneen varalauta.	siipuula, siipuula, siipuulaa, pl. siipuulai, siipuulii vrt. sontalauta. STJERNCREUTZ: ruots. sqvettbord. Ruotsiksi sidebord. Prof. RAPOLAN mukaan ruotsissa käytetetään samassa merkityksessä mvös sanaa skibord. Ski-sanan alkumerkitys on ollut liiste, tässä tapauksessa siis jonkinlainen liistereuna, lautareuna.
silakka	silakka (*Clupea harengus v. membras)*	silakka, silaka, silakkaa, pl. silakkai, silakoit, SETÄLÄ (FUF XIII s. 451) esittää kysymysmerkillä varustetun selityksen: silakka 'strömling, kleiner hering', ---urn.*silatha (neben sildaa od. siildaa, an. síld, sild 'hering').
simppu	härkäsimppu *(Triglopsis quadricornis)*	simppu, simpu, simppuu, pl. simppui Kalastajan sivusaalis. ’Härkäsimppu on mainio keittokala, mateen veroinen ja koska Viasvedenlahden alueella made oli harvinaisuus se korvasikin madekeiton. Simpusta valmistettiin silakan ohella (Kuuminaisissa) molloja.’ (<H.S.) ’Olen perannut/nylkenyt useita kymmeniä simppuja, joilla oli ne neljä luunystyä päässä ja isot rintaevät, ja samanlainen värityskin kuin kuvissa. Se kalasoppa oli kyllä ihan maailman parasta, eli se oli hyvä kala. Molloja meillä (Makholmassa) tehtiin vain silakoista.’ (<T.Ke.) Ruotsiksi: Hornsimpa. Nimestäjä: LL.

sisärispa	Kantäkin sisäreuna.	Ks. rispa. Vrt. karveliripa.
siula	Verkon sivupaula.	siula, siula, siulaa, pl. siulai, siuloi RENV: siula, -an 'margo naviculae superior, G. Bootsstrand; margo extremus retis, pars extensa nassae, cujus maculae majores, G. äusserer Thil des Netzes. THOMSEN (SA IV s.18) esittää kantanaan: ”Das finnische Wort ist völlig zweifellos einfach eine Ableitung von fin. l. sivu (auch siu) Seite”. SETÄLÄ (FUF XIII s. 451): siula, ostfi. sikla 'margo naviculae superior, margo extremum retis, kar. šikla, ‘ende des netzes’ netze -- aisl. segl, ags. seegel ‘segel’
siulakivi	Siulapaulan painokivi.	Ks. kivi
slääpi	Soutuvene on mootoriveneen hinauksessa, 'slääpissä’.	slääpi, slääpi, släpii STJERNCREUTZ: ruots. hafva i släptåg, saks. schleppen, tansk. släbe, holl. sleepe 'pukseerata, wetää perässään'.
Sokerstoppa-kari	Sokerstoppakari	Pori, Viasvedenlahti, Selpuodan saaret. Pieni, sokeritopan muotoinen saari. Joskus myös: ’Sokertoppakari’. Ks. myös ’Sokertoppakivi’. Nimestäjä: AS.
sontalauta	Veneen varalauta, vrt. siipuula.	Ks. lauta.
sormiveitsi	Verkonpaikkaajan käyttämä langankatkaisuveitsi. 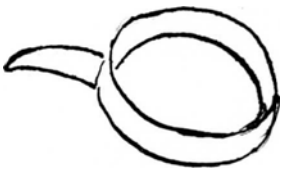	Ks. veitsi. LÖNNR: Lisäv. sormiweitsi; weitsen 'liten knif, som fästes vid fingret vid nätknytningen'. Piirros: IL.
soutaa	soutaa	soutaa, soura, sousi, en soutanu Sanalla vastineita sukukielissä. (Ahlqvist KO s.156, Setälä SUSA XXX5 s.77).

soutupaatti	soutuvene	Ks. paatti.
sumppu	Elävän kalan välivarasto meressä.	sumppu, sumpu, sumppuu, pl. sumppui, sumpui JUSL: sumppu, -mbun 'ichtyotrophium, fisksump. STRENG (NRL s. 217): sumppu 'cista perflua in posticis scapharum, in qua pisces aluntur' --- vur. sump 'der Fischsumpff'.
sunti	Kapeahko salmi.	sunti, sunti, suntii, pl.suntei, suntei STRENG (NLR s. 217): s. sunti -- vur. sund 'fretum', mmr. sund 'sund', mnorj. sund 'Svömning; Sund snaevet Vandlööb som adskiller tvende Lande.
Susisanta	Susisanta	Susisanta, Susisannas Pori, Kuuminainen. Alue 'Sävinginpellosta' (ks. 'Sävinginnokka') rantaa pitkin länteen päin. "Siäl o susi ajanu hevose kahre lepä vällii ja susi o tappanu hevose." (< T.K.) Nimestäjä: AS.
suuliina	Rysän kaarien edessä oleva osa.	Ks. liina.
suupanta	Soutuveneen reunan vahvistusripa.	suupanta, -panna, -pantaa, pl. -pantai, pl. -pantoi ITKONEN (Virittäjä 1933 s. 384): " - suupanta, -nnan < r. sudband = ribba l. stång, som fästes på inre sidan av båtsuden för att att förstärka denna."
syrjäkarakka	Veneen karneeringin ulkoreuna.	Ks. karakka.
Säikkä	Säikkä	Säikkä, Säikä, Säikäs, Säikkää, p. Säikkii Pori, Makholma, Isoranta. Pitkänomainen niemi, joka erottaa 'Isonrannan' Viasvedenlahdesta. Säikkä syntyi, kun rantaan kaivettiin kunnollinen väylä paattien kulkea. Säikän kärki: 'Säikänokka'. Vanhemmat ihmiset puhuvat Säikästä, nuoremmat (1975) pelkästään 'Nokasta'. Nimestäjä: AS.

Säppi	Säppi	Säppi, Säpis, Säppii Luvia, Sassila, Pohjanlahti. Iso saari Pohjanlahdella Porin edustalla. Saari kuuluu Luvian kunnan Sassilan kylään. Saaresta omistaa puolet, läntisen osan, valtio. Tuo osa kuuluu nykyisin Selkämeren kansallispuistoon. Toinen puoli kuului (1975) yksityishenkilöille. Saaren koillisosa kuuluu Antti ja Kalle Hakkiluodon perikunnalle. Tätä osaa kutsutaan ’Pohjansäpiksi’ (ks.tätä). Saaren kaakkoiskolkka, ’Etelänsäppi’ (ks. tätä) kuului aikanaan (1975) Kauko ja Kalle Grönlundille. Nyt se on Metsähallituksen hallinnassa oleva luonnonsuojelualue. Saaren pohjoispuolella oleva niemeke ’Krävelinokka’ on edellisten yhteisomistuksessa. Säppi on kauttaaltaan kallioinen ja valtion maalla siellä kasvaa runsaasti komeaa metsää. Makholmalaiset sanovat, että se on pitkin rantoja kuljettuna kymmenisen kilometriä pitkä. Säppi on tärkeä sekä kalastajille että muille merenkulkijoille. Sen kallioiset rannat ja kupelot ovat hyviä kala-apajia. Yökalassa ollessaan kalastajat yöpyivät siellä tai sitten ’Räyhässä’ (ks. tätä). Säpin ensimmäinen merimerkki pystytettiin jo 1700-luvun jälkipuoliskolla. Nykyinen ’Säpinmajakka’ on rakennettu v. 1873. Majakkaa hoiti ennen majakkamestari, mutta nykyään (1975) valomerkki toimii automaattisesti. Säpinmajakan kansanomaiset rinnakkaisnimet ovat ’Säpipooki’ ja ’Säpifyyri’ tai pelkästään ’Pooki’ ja ’Fyyri’ (ks.näitä). Avomeren isommalle laivaliikenteelle Mäntyluodon satamaan on apua Säpin valomerkkejä antavasta majakasta ’Säpinmajakka’. Nimestäjä: AS.
Sävikinokka	Sävinginnokka	Sävikinokka: -nokas Pori, Kuuminainen. Niemeke Kuuminaisissa. Sävinginnokan mantereen puolella: ’Sävikipelto’. Sävinginnokan poukama: ’Sävikiloukko’. ”Sävikiloukos o ollu paljo säynäit, siäl verettii nuattaa." (<T.K.) Nimestäjä: AS.

säynävä	säynävä *(Leuciscus idus)*	säynäs, säynää, säynäst, pl. säynäitte, säynäit JUSL: säynäs, -än 'cyprinus angustior', ijd'. OJANSUU (Virittäjä 1906 s. 84) esittää sanan yhteissuomalaiseksi lähtömuodoksi säynävä, jonka alkumerkitys on ollut jokin cyprinus tai leuciscus -laji.
sääliä	lähettää	sääli, sääli, säälii, en sääliny RENV: säälin,-iä 'paro ad opus, accingo itineri me vel alium, G. zurusten, vorbereiten'. LÖNNR: sääliä 'laga i ordning, tillrusta'. Matkalle varustamisen merkityksestä on nähtävästi tullut lähettämisen merkitys.
söökalvi	Meduusa. *(Aurelia aurita)* 	söökalvi, -kalvi, -kalvii, pl. -kalvei, -kalvei Ruotsalainen laina. Kuva: LL.
Takalahti	Takalahti	Takalahti, -lahres Luvia, Sassila, Säppi. Säpin luoteispuolella oleva lahti. "Makholmast kattoes se o tääl Säpi takan." (<H.U.) Takalahdessa on verkkojenlaskupaikka: 'Takalahrekivet '. "Siin o semmone piäni letto, siin lasketa siikaverkkoo." (< H.U.) Takalahden rantamaastossa on ollut lähde, josta on haettu juomavettä. "Siin o yhrel kalliol semmone niinko lähre ja sin kokoontu ain syksyl paljo sarevettä. Ja siit hajettii ain juamavet ko siäl asuttiiki ja siäl oli ain joskus hevosiiki käymäs ja siäl oli niit hevosekokkareit ja paskoi vähä kauheesti, mut mää oti siält sit joskus ja sanoi et hevosepaskoi siäl pohjal oli mut mää oti vaa. No ei se mittää, ruakavampaa o, sano Hakkiluaro Kalle."(<H.U.) Nimestäjä: AS.

takamies	Veneessä takamies pitää perää ja laskee verkot.	Ks. mies.
Takaranta	Takaranta	Pori, Preiviiki, Makholma. Makholman kalarannan merenpuoli, ’Säikän’ takapuolella oleva ranta. Nimestäjä: AS.
tamina	Kölin kokka- ja takaosa.	tamina, tamina, taminaa, pl. taminai, taminoit Ks. ahtertamina ja föörtamina Ruots. stam, -men ’keula’ 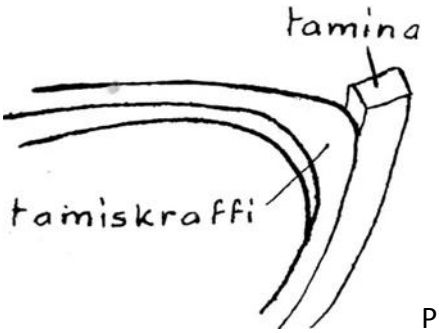 Piirros: IL.
tamiskraffi	Kölin taminaan liityvä 'suupannan' osa.	tamiskraffi, -kraffi, -kraffii, pl. -kraffei, -kraffei WENDELL: stamkraft l. stamskraft 'det böjda trä i en båt, som be finner sig på inre kanten af för- l. akterstäven och hvarvid översta borden fastspikes'.
tankokulma-likari	Rysään kuuluva likari eli rysän koho.	Ks. likari.
tappi	tappi	tappi, tapi, tappii, pl. tappei, tappei Ks. kalatappi. JUSL: tappi, -in ’epistonium, sipho, tapp’ STRENG (NRL s.224): s. tappi 'epistomium, obturamentum’ --- vur. tap ‘'glans, siphunculus’ , mmr. tapper ‘tapp, propp’, mt. tap ‘I nuv. bet’. =kas. tappe (Vrt. DONNER VW 1:146).
tasku	Laskuri-verkon kivespussi.	tasku, tasku, taskuu, pl. taskui, taskui JUSL: tascu, -un 'pera in vestibulus'. THOMSEN (Den gotiske s.220): f. tasku = oldn., sv. taska. STRENG (NRL s. 224): s. tasku ---mmr. taska ‘väska, påse’, vur. taska ‘pera’, mnorj. taska ‘pose’ < kas. tasche, mys. tasca. (Ahlqvist KO s. 134, Setälä FUF XIII s. 457).

		Piirros: IL.
tiinu	tiinu	tiinu, tiinu, tiinuu, pl. tiinuje, tiinui Kalojen suolaukseen ja säilytykseen käytetty suuri puinen saavi, joka suljettiin puukannella. Silakat perattiin ja paineltiin puunuijalla tiinuun kerroksiksi ja suolattiin vahvasti joka kerrokseen. Nimestäjä: LL. Iso, noin 500 l vetoinen kalatiinu Männistön kotimuseossa. Valokuva: LL.
tikku	Ahven- ja siikaverkon koontitikku eli puikkari.	tikku, tiku, tikkuu, pl. tikkuje, tikkui Ks. laskuritikku. JUSL: ticku, -icun 'acus lignea, sticka'. STRENG (NRL s. 229): s. tikku 'schidia ligni, acus ligni, pungens ' --- mmr. stikka ,sticka, mnorj. stika ‘stok stang, stikke’, mt. stik(ke) 'spind, splint' = angl. sticca 'kjep'.
Torikari	Torikari	Torikari : -s Pori, Viasvedenlahti, Selpuodan alue. Pieni kari ’Kulharista’ (ks.tätä) länteen.

		"Se o nii hyvä kalapaikka siin, et ko siihe sai pyyrykse kuka ensi kerkes saamaa, siit pääsi toril. Varmaa tarkotti et sai nii paljo kallaa et toril oli asiaa." (<K.R.) Nimestäjä: AS.
tormi	myrsky	tormi, tormi, tormii, pl. tormei, tormei STJERNCREUTZ: ruots. storm, tansk. storm, saks. sturm, holl. storm, engl. storm. STRENG (NRL s. 215) s. stormi ‘oppugnatio' --- vur. storm ‘oppugnatio’, mmr. stormber 'stormväde r, anfall’ mnorj. stormr ‘storm, staerk Vind, voldsom Fremfaerd, Strid’, mt. storm ‘staerk vind, bestormelse’ = angl. storm, uys. Sturm.
tormiseili	Myrskyssä käytetty lisäpurje.	Ks. seili.
tovvi	touvi	tovvi, tovvi, tovvii, pl. tovvei, tovvei JUSL: touwi, -in ‘rudens, tåg’. STJERNCREUTZ: ruots. tåg, tansk. taug, saks. tau, holl. touw. SETÄLÄ (FUF XIII s. 461): touvi 'funis',- an. tog.
traki	ankkuri 	traki, traki, trakkii, pl. trakei, trakei RENV: traki, -in 'ancora minor, G. Dragge. MERISANASTO: ruots. dragg, -en 'naara, naara-ankkuri', saks. Dregganker, engl. drag. Kuva. Teollisesti valmistettu ankkuri Männistön kotimuseossa. Valokuva: LL.
Trolloori	Trolloori	Trolloori : -s Pori, Kuuminainen. Viasvedenlahti. Pieni saari ’Joutsenkarin’ (ks. tätä) luoteispuolella. Trolloorin länsikärjessä: ’Trolloorinokkakivi’. Trolloori-sanan alkuperä on tuntematon. (Trollöre?). Nimestäjä: AS.

Truukee	Truukee	Truukee : -s Pori, Kuuminainen. Pieni saari Mansikkaluodon (ks. tätä) edustalla. "Ko vähä vesi o päsee sin kuivi jaloi." (<T.K.) Nimestäjä: AS.
trutti	Rysän perä.	trutti, truti, truttii, pl. truttei, truttei Ruotsal. laina: strut, -en. ‘tötterö’.
truttivyö	Rysän viimeinen vyö.	Ks. vyö
tuffa	isoisä tai yleensä vanha mies	tuffa, tuffa, tuffal, pl. tuffii, tuffat
Tuffakari	Tuffankari	Tuffakari : -s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti. Pienen pieni kari lähellä ’Joutsenkaria’ (ks. tätä). Sitä, kenen tuffan mukaan saari on saanut nimensä, ei muisteta.
tulla	Puinen hankain.	tulla, tulla, tullaa, pl. tullai, tullii JUSL: tulla, -an 'scalmus in navicula, tull i båt'. THOMSEN (Den samlede s. 223): f. tulla = oldn. thollr, sv. tulle.
turska	turska *(Gadus morhua).*	Itämeren suolapulssien jälkeen runsaanakin esiintyvä, muutoin harvinainen saaliskala.
Tussu	Tussu	Tussu, -s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti. Pieni saari lähellä ’Ruohokaria’ (ks. tätä). Harvemmin käytetty rinnakkaisnimi: ’Tupsu’. Tussun reunassa: ’Tussuloukko’. Nimensä saari on ilmeisesti saanut pihlajasta, joka oli keskellä saarta ja jonka latvus oli tupsumainen. Tussun ja ’Linjakarin’ (ks.tätä) välillä: ’Tussuriutat’. "Se o kauhee hyvvää ahvenvet, mitä parhaint. Noitte riuttoje ylitte ko laskee tualt sit.”(<K.R.) Nimestäjä: AS.

tuuli	tuuli	tuuli, tuule, tuult, pl. tuulie, tuulte, tuulii Ks. ahterkulmatuuli, maatuuli, merituuli JUSL: tuuli, -en 'ventus, väder, blåst'. DONNER (VW 1:142) esittää sanalle vastineita useista sukukielistä.
tynnäri	tynnyri	tynnäri, tynnäri, tynnäri, pl. tynnäreitte, tynnäreit Rääkissä oltaessa kiinnitetään verkkojen väliin pienet tynnyrit l. kekkulit. JUSL: tynnyri, -in 'tonna, tunna'. STRENG (NLÖR s. 243) s. tynnyri 'tonna', --- mmr. tunna, tynna 'tunna, stort laggkärl af cylindrisk form', mnorj. tunna 'Tönde', norj. murt. tunna, tynna, mt. tunde 'tonde ' = angl. tunne, kas. tonne. Suomalaiset muodot ovat peräisin mr:n tynna-sanan monikkomuodoista.
tyven	Tyyni; ‘tyyni meri’.	tyven, tyvene, tyvent, pl. tyvenie, tyvenii JUSL: tywenä,-än 'tranquillitas aeris & aquae, malacia, lugn'. Budenz (M.-u. ö. s. 364) esittää vastineita sukukielistä.
tyventyä	Tyyntyä, ‘tuuli tyyntyy, meri tyyntyy.	tyventyy, tyventyy, tyventy, ei tyventyny - JUSL: tywennyn, -ndyä 'tranquillus fio, lugnar'.
törni	tyrni *(Hippophae rhamnoides)*	törni, törni, törnis, törnil, pl. törnii. törnei Pensas, kaksikotinen. Kasvaa meren rannalla. Keltainen hapokas marja, jossa runsaasti C-vitamiinia.
Törnikari	Törnikari	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti. Pienen pieni pyöreä kari ’Pitkänkarin’ (ks. tätä) koillispuolella. "Se o semmone pyäree, tyrnipuskii kasvaa täyn." (<H.U.)
Törrö	Törrö	Luvia, Sassila, Säppi. Kaksi Säpin pohjoispuolella ympäristöstään jäykän piikkimäisinä erottuvaa pensasta (1975), ilmeisesti

		tyrniä. "Siin o kaks semmost ollu puskaa. Ne o semmoset törröpuskat. Siäl ne o ollu päi majakkaa (=Säpin majakka), siin oltii ’Törrölaskul’."(<H.U.) Törröstä ’Krävelinnokkaan’ (ks. tätä) päin: ’Pikku-Törrö’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
uittaa	Verkon asennus jään alle.	Laskuriverkon laitto jään alle uittoraakan avulla Nimestäjä: LL.
uittoraaka	Pitkä keppi, jota käytetään verkon laskussa jään alle.	Uittoraakalla siirretään verkon vetonaru jään alla avannolta toiselle.
Ulkolasku	Ulkolasku	Ulkolasku, -l Luvia, Sassila, Säppi. Kala-apaja Säpistä avomerelle päin. Se muodostuu ’Kuivastaletosta’ ja ’Läikkäävästäletosta’ (ks. näitä). "Ko olla siäl kalastamas ollaa ulkolaskul verkoil." (<H.U.) Nimestäjä: AS.
ulkoprantti	Prantin merenpuoleinen osa.	Ks. prantti.
ulkorispa	Veneenkantäkin ulkoreuna.	Vrt. syrjäkarakka. Ks. rispa.
Ullaranta	Ullanranta	Luvia, Sassila, Säppi. Ranta lähellä majakkaa Prakalan ja ’Poponniemen’ välissä (ks. tätä). Kenen Ulla-nimisen henkilön mukaan paikka olisi saanut nimensä, ei muistettu Makholmassa.
upposrääki	Jos kala ui syvällä, lasketaan verkot upoksiin.	Ks. rääki.
valli	Verkkojen kuivatuspaikka rannassa.	valli, valli, vallii, pl.vallei, vallei Ks. verkkovalli. JUSL: walli, -in 'wallum, wall'. STRENG (NRL s. 253): s. valli --- vur.wall ‘vallum’, ur. vall ‘der Wall’, mt. vald, vold ‘i nuv. bet.’ < kas. wal ‘festungswall’, alkulat. vallum ‘wall’.

valmistuslauta	Veneen sisustukseen käytetty lauta.	Ks. lauta.
vappaalauta	Veneen irtotuhto.	vappaalauta, -laura, -lautaa, pl. -lautoje, -lautai, -lautai Ks. lauta.
vappeet	Verkon kuivaustelineet.	vappeet, vappeitte, vappeit RENV: wawer, -peen 'sudes longa et tenuis, G. lange ruthe', werkon wapa 'pertica cui sagena alligatur, it. al. sudes ramosa erecta, cui retia siccanda suspendi solent, G. ästiger Baum zum Netzgestell', panen werkon wawallen. 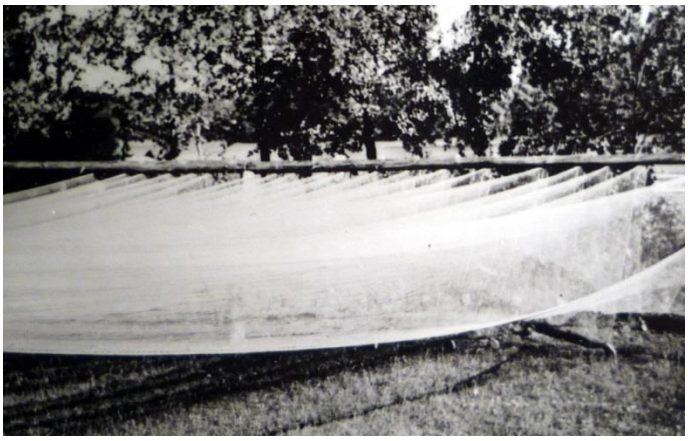 Kuva: IL. Satakunnan museon arkisto. Reprokuvaus: Pentti Pere.
varpat	Vetää esim. silakkaverkkoa veneeseen.	varpat, varppaa, varppasi, ev varpannu LÖNNR: warpata, warppaan 'varpa, förhala'. STJERNCREUTZ: ruots. varpa, tansk. varpe, holl. werpwen, engl. to warp. ’Se on ulosviedyn wärpin turvin siirrellä alusta yhdestä toiseen paikkaan.’
vavestaa	Ripustaa verkko vapeille kuivumaan.	vavestaa, vavestaa, vavesti, ev vavestanu RENV: wapaan l. wawaan, wawata ‘rete siccandum in perticam erectam suspendo l. expono', G. ein Netz aufs Gestell henken.
veitti	veitsi	veitti, veitte, veist, pl.veittei, veittii Ks. sormiveitsi. JUSL: weitsi, -tsen 'culter, knif'. AHLQVIST (KO s. 67) esittää sanalle lähisukukielistä vastineita.

verkko	silakkaverkko	verkko, verko, verkkoo, pl. verkkoje, verkkoi, verkkoi vrt. laskuri, piseffi. JUSL: wercko, -rcon 'rete, nät'. SETÄLÄ (FUF XIII s. 470) ja KARSTEN (G.-f. L. s. 127) esittävät epäillen olettamuksen, että s. verkko olisi germaaninen laina, esim. kantagerm. muodosta werkon-, muin. ruots. vaerke 'Einrichtung im Wasser zum Fischfang'. TUNKELO (SUSA 23/31 s. 7-10) pitää sanan germaanista alkuperäät melkoisen varmana.
verkkovalli	Aidattu rantakaistale, jossa ovat verkkojen kuivaustelineet, 'vappeet' ja 'rantapuari'.	Ks. valli.
Vesikari	Vesikari	Vesikari , -s Pori, Kuuminainen, Viasvedenlahti. Kivien muodostama karikko ’Rengaskarin’ luoteispuolella. "Se o vere al ko iso vesi o, se näkkyy ko vesi alhaal o.” (<T.K.) Nimestäjä: AS.
Vesiräyhä	Vesi-Räyhä	Vesiräyhä, -s Pori, Viasvedenlahti, Räyhä. Riutat ’Luoteen-Räyhän’ ja ’Idän-Räyhän’ välissä. Rinnakkaisnimi: ’Väli-Räyhä’ (ks. tätä). "Siin mennee vesi yli toisinas, se o vaa tommosii riuttoi." (K.R.) Nimestäjä: AS.
Viasvesi	Viasvesi	Kylä Porissa. Viasveden, Makholman, Kuuminaisten ja myös Luvian edustalla osa Pohjanlahtea oleva merenlahti: ’Viasverelahti’. Asukkaat: viasvesiläiset. Muinainen satamapaikka, johon noin 500 vuotta

		sitten oli syvä Itämeren kauppalaivojen laivareitti ja josta oli lyhyt maakuljetusmatka Ulvilaan ja Poriin. Vanha nimitys: Wedasvesi. Nimestäjä: AS.
Viiresiiakari	Viidensiiankari	Viiresiiakari, -s Pori, Viasvedenlahti. Kivikko ’Makholman’ ja ’Rengaskarin’ (ks.tätä) välillä. "Ko tual aljettii tua siikakalastus ja me saimme Lauri kans siit joskus viis siika yhrest verkost ensimmäisel ja sitä sanottii enne Selkkive toks pohjapualisekskariks, mut se muuttu sit sillo." (<H.U.) Aikaisempi nimi siis ‘Selkäkiven pohjoisenpuolinenkari’ (ks. Selkäkivi). Nimestäjä: AS.
viiki	lahti	viiki, viiki, viikii, viikis, pl. viikei, viikii
Viirukari	Viirukari	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti. Aivan pieni, viirunohut saari ’Maakarin’ (ks. tätä) kupeessa. Nimestäjä: AS.
Vikukari	Vikunkari	Pori, Viasvedenlahti. Selpuodan saariryhmä. Pieni saarennypäle ’Erkinkarin’ pohjoispuolella. "Jokise Viku sillo ko se nuarempi oli ni se oli ain verkot tual ensimmäiseks." (<.H.U.) Nimestäjä: AS.
Vilmanniloukko	Willmanninloukko	Pori, Viasvesi, Makholma. Poukama ’Kotokarin’ (ks. tätä) eteläpuolella. Sanottu tällä nimellä, koska Kotokarissa oli Yrjö Willman -nimisen kalastajan ranta. Nimestäjä: AS.
vimpa	vimpa (*Vimba vimba*)	vimpa, pl. vimpoi Särkikaloihin kuuluva vaelluskala. Nykyisin harvinainen.

vyä	vyö	vyä, vyä, vyät, pl. vöitte, vöit Ks. etunieluvyö, kalaruumavyö, peränieluvyö, truttivyö ja välipesävyö ' JUSL: wyö, -ön 'balteus, cingulum, vimen, bältte, gärdel, band'. LÖNNR: rysän wyö. Nimitys on vanha suomalainen. (AHLQVIST KO s.143, TURUNEN KS).
Välimatala	Välimatala	Välimatala, -l Pori, Viasvedenlahti. Matalikko ’Räyhän’ ja ’Säpin’ välillä. Katso myös ’Mustamatala’. Välimatalasta merenkulkijoita varoittamaan on pystytetty merimerkki: ’Välimatalareimari’. Rinnakkaisnimi: ’Idänreimari’ (ks. tätä. Nimestäjä: AS.
välipesävyö	Rysän vyö.	Ks. vyö
Väliräyhä	Väli-Räyhä	Väliräyhä, -s Pori, Viasvedenlahti, Räyhä. Riutat ’Luoteen-Räyhän’ ja ’Idän-Räyhän’ välissä. Rinnakkaisnimi: ’Vesi-Räyhä’ (ks. tätä). Nimestäjä: AS.
väylä	venereitti	
yline paula	Verkon yläpaula.	yline paula, ylise paula, ylist paulaa, pl. yliste paulai, ylisii pauloi. Ks. paula.
Äijäkari	Äijänkari	Pori, Preiviiki, Viasvedenlahti Saari ’Isonkivenkarin’ pohjoispuolella. Saaressa: ’Äijäkarikivi’. Nimestäjä: AS.
öysti	Soutuveneen perätuhdon edessä oleva irtopohjalla peitetty kaarten väli, josta, josta	öysti, öysti, öystii vrt. auskari. RENV: öysti, -in 'sentina navium, g. Unflachtsort im

	ajetaan vesi pois veneestä.	Schiffe, Schiffgauche'. STJERNCREUTZ: ruots. ösrummet, tansk. ösegattet, saks. oesgatt, esp. escoitillon de un bote. THOMSEN (Den gotiske s. 172): 'austi, öysti --- = oldn. austr.'
öystilauta	Öystin päällä oleva lauta.	Ks. lauta. STJERNCREUTZ: ruots. öslucka 'weneen austimen päällä oleva peitto'.
ööklä	Verkon yläkulmassa oleva silmukka.	ööklä, ööklä, ööklää, pl. ööklei, ööklii Ruots. ögla, öglan 'simus, silmukka, silmä'. 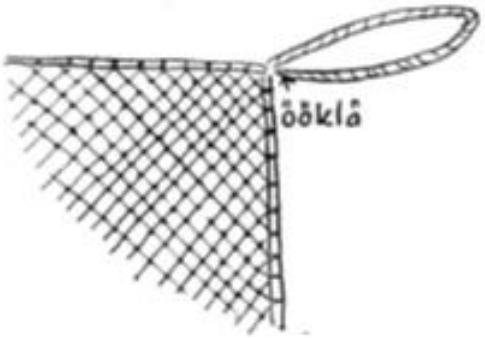 Piirros: IL.